

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 485 del 2/10 al 15/10 de 2019 2,5 €

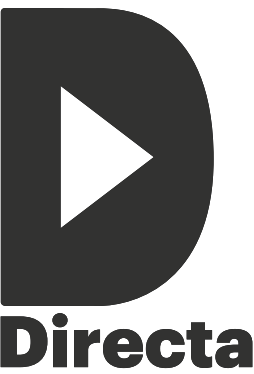
Una llengua agredida

Recula l'ús del català al País Valencià
a conseqüència de polítiques tímides basades
en una legislació de fa quaranta anys

pàg. 4-11

Suplement Esperanzah!

Setze pàgines ens avancen la
programació i la filosofia del
festival que se celebra de l'11
al 13 d'octubre al Parc Nou
del Prat de Llobregat

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

- A fons**
Grup d'investigació
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Laia Mas i Guille Larios
- Impressions**
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig
- Roda el món**
Oriol Andrés i Joan Mas
- Expressions**
Clara Macau i Núria Curcoll
- La indirecta**
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
- L'espina**
Carlos Villafranca
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Roser Pineda i Lluís Ràfols
- Correcció**
Èlia Olivan
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
- Coordinació País Valencià**
Ester Fayos
- Audiovisuals**
Sònia Calvó i Estel·la Marcos
- Administració i subscripcions**
Ester Mora
- Difusió**
Estel·la Marcos
- Publicitat i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: LUCAS GUERRA

La Directa enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Lluita per la llengua
Els últims anys s'ha detectat un repunt de les denúncies per discriminació lingüística, en part per un augment de la catalanofòbia i en part per una creixent consciència dels drets. Un reportatge d'Ester Fayos, Jordi Garcia, Tere Alberó i Giuseppe Savino. Infografia de Victòria Oliveres i disseny de portada de Lucas Guerra.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Irene Solà
L'escriptora reivindica la vida rural, les capes de memòria i les històries màgiques que condensa el territori. La seva darrera publicació, *Canto jo i la muntanya balla*, ha enlluernat les lectores. Preguntes a càrrec de Sònia Calvó Carrió i Guille Larios.

IMPRESSIONS

16-18

L'humor ha de tenir límits?
Ana Polo i Roger Pelàez debaten sobre aquesta qüestió. Amb il·lustració de Pol Guillen.

Canviar l'escola per canviar el món
Opinió de Mario Parra i il·lustració de Tània Manzanal Cerdà.

CRUÏLLA

19-21

Fem una cervesa des de baix
La producció artesana esdevé una eina de transformació social, amb propostes d'oci i consum alternatiu als oligopolis. Parlem amb projectes cervesers a Ripollet, Barcelona, Santa Coloma de Gramenet i Castelló. Un reportatge de Dani Farràs amb fotos de Ramon Serra.

RODA EL MÓN

22-26

Rostres de resistència
Trinxera contra Viktor Orbán a Hongria. Per Marina Garcia Morante.

Protestes a l'Egipte d'Al-Sisi
El règim reacciona amb una onada massiva de detencions. Per Marc Español Escofet.

El rentat verd del president xilè
L'anàlisi de Meritxell Freixas.

EXPRESSIONS

27-31

Feminisme, sexe i xarxes socials
Perfis d'Instagram, Twitter i YouTube fan visible la sexualitat femenina amb vinyetes i il·lustracions. Un reportatge de Laia Ninot, Joana Maestre i Laura Cercós.

La vida d'una AK-47
Per Sergi Fuentes i Cristina Cortés.

Ressenyes culturals
Diana Mizrahi, Emma Gomis i Núria Curcoll.

INDIRECTA

32

Entrevista a Ttote Etxebeste
L'antic militant de l'organització armada Iparretarrak va quedar paraplegic per un tret l'any 1988 de la gendarmeria francesa. Àlex Romaguera hi parla: sobre la situació política i de com tot plegat li ha canviat la forma d'entendre la vida. Foto de Dani Blanco (Argia).

Més que mil paraules

MIREIA COMAS | "La repressió no ens aturarà. Llibertat", es podia llegir a la pancarta de capçalera de la manifestació celebrada el 28 de setembre a Sabadell. Hi van participar més de 12.000 persones i al llarg del recorregut es van desplegar pancartes amb el lema "No esteu soles", i es va encartellar i cridar "Que se'n vagin. Fora les forces d'ocupació". Feien referència al cos armat de la Guàrdia Civil, que va detenir els set veïns del Vallès i Osona que ara són a la presó.

Comunitat Directacoop

Anem al mercat

Estel·la Marcos | @EstellaMarcos

“A què aspirem?”, ens pregunten. Quan decidim no canviar el rumb amb el qual va néixer el projecte fa tretze anys, a què aspirem? Quan ens reafirmem en l'autogestió, en un màxim d'independència periodística, en la perspectiva crítica i en la voluntat transformadora. I també quan, des de dins i des de fora, reflexionem sobre la tendència a l'autoexplotació que aquesta fermesa comporta. A què aspirem, amb el periodisme que fem a la DIRECTA?

Per respondre a la pregunta, us convidem a venir a la fira que organitza la Xarxa d'Economia Solidària (XES) el 26 i 27 d'octubre, en la quarta edició de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC); un mercat de cooperatives de Catalunya que no és només això. A la plaça (el recinte de l'antiga fàbrica Fabra i Coats de Barcelona) s'ajunten cooperatives de tota mena. S'hi poden trobar cooperatives de co-

mercialització d'energia que aspiren a fer de contrapunt a les grans, poderoses i oligopolístiques Endesa, Iberdrola i Naturgy. En un altre indret del mercat trobareu les cooperatives de finances, que aspiren que el Banc Mundial no sàpiga mai què fan. I hi ha cooperatives de transport, d'habitatge, d'arquitectura, de comunicació, de cures, d'agroecologia i molt més.

A la DIRECTA ens trobareu a la secció de cooperatives de periodisme i comunicació. Hi podreu tastar el

L'espina

BREXIT

/ PATOSSA

paper i aconseguir en primícia una nova llibreta serigrafiada -que podreu comprar a partir d'aquella data i que serà gratuïta per a les noves subscriptores. Si mireu la programació, comprovareu que, a més, us parlarem dels poders, assenyalarem els poders. Dissabte 26 a les dotze del migdia hem preparat una xerrada amb el títol "Aquí, qui mana?" per mirar de posar llum periodística, nom i cognoms, a les grans fortunes catalanes que s'enriqueixen amb l'explo-

tació dels recursos, de les persones, del dret a l'habitatge o de l'activitat turística. El mateix dia a les sis de la tarda es projectarà el documental *Cuidar entre terres*, seguit d'una taula rodona -Elba Mansilla (La Ciutat Invisible), Ana Aupi (Cooperacció), Paula Santos (Mujeres Migrantes Diversas) i Clara Romero (Mujeres Pa'lante)- per reflexionar sobre l'explotació històrica de les dones en el treball de cures des d'una perspectiva feminista i descolonial.

La Plataforma pels Drets Lingüístics al País Valencià davant de la delegació del govern espanyol a València

Embarassada de trenta setmanes, Lorena Fababú, veïna de València, va acudir al centre de salut Joan Llorens acompanyada per la seua parella i la seua filla de sis anys. Tenia consulta ginecològica. Quan la metgessa, Adriana Paredes, li va preguntar pel seu estat, Fababú només va poder respondre: “Bé...”. Només sentir-la parlar valencià, la doctora la va tallar ràpidament per a exigir-li: “Parla’m en castellà, perquè si no, no t’entenc”. Sense desistir, la pacient va defensar el dret a expressar-se en la seua llengua, reivindicació a la qual la treballadora va contestar afirmant que les persones que rebien cobertura mèdica tenien l’obligació “de parlar en castellà”. Per si no fora prou, la ginecòloga els va amenaçar amb no atendre’ls i els va oferir demanar una altra cita. Davant la negativa de l’especialista sanitària a respectar la llengua de Fababú i atendre-la, i per evitar que aquesta haguera de canviar al castellà, el seu company es va oferir a traduir la conversa. La consulta va transcórrer amb molta tensió i poques paraules. La treballadora només se’ls va dirigir en castellà per dir: “No soc fotògrafa, soc ginecòloga”, quan la parella de la pacient va demanar en valencià una còpia de

l’ecografia. Aquesta intervenció, però, demostrava que “la doctora ens havia entès perfectament”, recorda la víctima de valencianofòbia.

El 7 de desembre de 2018, a Fababú li va arribar una citació judicial. La doctora l’havia denunciat per difondre, a través de Plataforma per la Llengua, el seu cas de discriminació lingüística. Paredes l’acusava d’amenaques, d’atemptat contra l’autoritat i de lesions psíquiques, presumptes delictes pels quals exigia a la família afectada un total de 10.000 euros. “Ara mateix, estem a l’espera de la tramitació d’un recurs. Vam decidir presentar-lo, perquè va tindre una actitud supremacista. Ella entenia la nostra llengua, per tant, no ens va atendre per una qüestió política”, subratlla Fababú.

Xavier Casanovas i Boixereu, professor a la Universitat Politècnica de Catalunya, va patir una situació similar, aquesta vegada per part de les forces de seguretat de l’Estat espanyol. Es trobava a l’aeroport del Prat de Llobregat quan dos agents de la Policia Nacional espanyola el van retenir perquè, tal com va denunciar públicament, s’havia adreçat a un d’ells en valencià durant la revisió del passaport. Els policies li van recriminar que parlar en català era una “falta de respecte” i una mostra de la “poca estima pel país”. Quan

LA BATALLA INACABADA PELS DRETS LINGÜÍSTICS

Les denúncies per discriminació lingüística van créixer un 32% en 2018, a causa d'una nova onada de violència ultradretana i anticatalanista, però també de l'augment de la conscienciació

Ester Fayos | @EsterFayos
Jordi Garcia | @La_Directa

Plataforma per la Llengua detecta un repunt de denúncies en l'àmbit dels cossos de seguretat i la sanitat

Dels 160 casos documentats, 65 han estat protagonitzats pels cossos policials i 38 pel poder judicial

estava a punt d'embarcar, a Casanovas encara no li havien tornat el passaport i es va apropar als agents per preguntar si ja podia agafar la documentació. Li van respondre amb més vexacions i, fins i tot, el van amenaçar dient: "Sabem on vius". La víctima, davant del risc de perdre el seu vol i després de demanar-los, sense èxit, el seu número de placa, es va veure obligada a parlar en castellà. Tot i que el professor va denunciar el cas, la seua causa va ser arxivada per no haver pogut identificar els agents. La història, però, no acaba ací. En març de 2017, a Casanovas se li va obrir un procediment sancionador. Segons va denunciar Plataforma per la Llengua, en el redactat de la denúncia via llei mordassa se l'acusa d'haver "fet cas omís a les ordres donades pels agents actuants, entorpidint la seua tasca policial i endarrerint el flux normal de passatgers". Per això li van imposar una multa de 601 euros.

Aquests testimonis no són els únics. A l'"Informe de discriminacions lingüístiques 2018", publicat enguany per la mateixa entitat, entre març de 2007 i desembre de 2018 es recullen un total de 160 casos arreu dels Països Catalans, la gran majoria durant els últims quatre anys. De fet, al llarg de 2018, el nombre de queixes va augmentar

un 32%. Malgrat que les dades mostren un increment de les denúncies per discriminació lingüística, Manuel Carceller, portaveu de la plataforma al País Valencià, fa una lectura positiva dels resultats, ja que "reflecteix un augment de la conscienciació per part de la ciutadania i del coneixement del servei d'atenció de queixes que ofereix l'entitat".

Des del món acadèmic, però, també consideren que l'augment del nombre de casos de discriminació lingüística no es pot entendre sense fer referència a la nova onada de violència anticatalanista i ultradretana, materialitzada en la radicalització dels discursos del Partit Popular i Ciutadans, així com en la presència de Vox en el Congrés dels Diputats. "Vivim un augment del nacionalisme espanyol més al·lèrgic a la diversitat lingüística, que pensa que el castellà és l'única llengua que s'ha d'utilitzar en l'espai públic, i que després es tradueix en un increment de la valencianofòbia", matisa Avel·lí Flors, sociolingüista i professor del Grau de Lingüística de la Universitat de Barcelona.

El pòdium de la discriminació

Dels 160 casos de discriminació lingüística recollits a l'informe, 65 han estat protagonitzats per les forces de seguretat de l'Estat espanyol i 38 per »

» l'administració de justícia. Són els dos àmbits en què més discriminació lingüística es detecta, segons explica Flors, perquè “depenen directament de l'Estat, on no s'ha avançat per reconèixer i valorar la diversitat lingüística, i on la presència del català, el galleg o el basc és residual”. En efecte, a l'estudi mencionat se subratlla que en la majoria dels casos l'administració implicada pertanyia al govern espanyol. Miquel Ramos, expert en moviments d'extrema dreta i en valencianofòbia, també considera que és degut a la “la falta de cultura democràtica que caracteritza aquests estaments del funcionariat públic”. “Si un funcionari no reconeix la diversitat existent i, a més a més, li sembla mal, doncs té un problema de cultura democràtica”, afegeix.

A aquests àmbits els segueixen la sanitat i l'empresa Red Nacional de Ferrocarriles Españoles (Renfe), on, respectivament, s'han manifestat 21 i 11 vulneracions del dret a expressar-se en català. Tant per a les expertes com per a la plataforma, l'acumulació de casos de discriminació en la sanitat tenen dos motius molt clars: la inexistència d'un requisit lingüístic per a accedir-hi -la llei de funció pública de la Generalitat no exigeix conèixer el valencià per aconseguir una plaça- i, principalment, l'actitud ideològica contra la llibertat d'expressió d'una part del funcionariat. “La discriminació en sanitat es dona en contextos de quatre paraules; per tant, el problema de fons no és tant el desconeixement del valencià sinó també una posició contrària al seu ús”, critica Carceller, qui recorda el cas paradigmàtic de Janet Pinedo, repartidor a domicili de Sant Vicent del Raspeig (l'Alacantí) que va sofrir un cas de discriminació lingüística per part de la Policia Nacional espanyola. Minuts abans de la celebració del judici el 18 de setembre, davant la denúncia que va interposar Pinedo contra els agents per abús de poder, detenció indeguda i agressions verbals, els policies es van disculpar pels fets ocorreguts i van reconèixer “excés de zel” en la seua actuació. “Sembla irònic patir discriminació lingüística quan se suposa que tenim una llei que ens protegeix precisament d'això”. Qui parla és Santiago Nohales, qui també va patir una situació de vulneració del seu dret a parlar en català quan anava a renovar-se el DNI a la comissaria de la Policia Nacional espanyola de Castelló de la Plana. Fa referència a la Llei d'ús i ensenyament del valencià (LUEV), aprovada per la Generalitat el 23 de novembre de 1983. En concret, l'article número quatre recull que en cap cas “ningú pot ser discriminat pel fet d'usar qualsevol de les dues llengües oficials”, protecció que continua en l'article posterior, on s'indica que l'Administració “ha d'adoptar les mesures que calguen per a impedir la discriminació de ciutadans o activitats pel fet d'usar qualsevol de les dues llengües oficials”. Cap llei, però, canvia la realitat per si mateixa.

Una protecció de mínims

Sovint s'ha criticat que la LUEV, més que normalitzar i garantir l'ús del valencià en tots els àmbits, té com a autèntica funció la “despenalització” d'allò que durant el franquisme era un delictes, fet que va significar un pas endavant molt important després de segles de repressió. Però la despenalització no assegura de cap manera l'ús social general, ni tampoc la fi del supremacisme lingüístic del castellà, una jerarquia que per a Vicenta Tasa -licenciada en Dret per

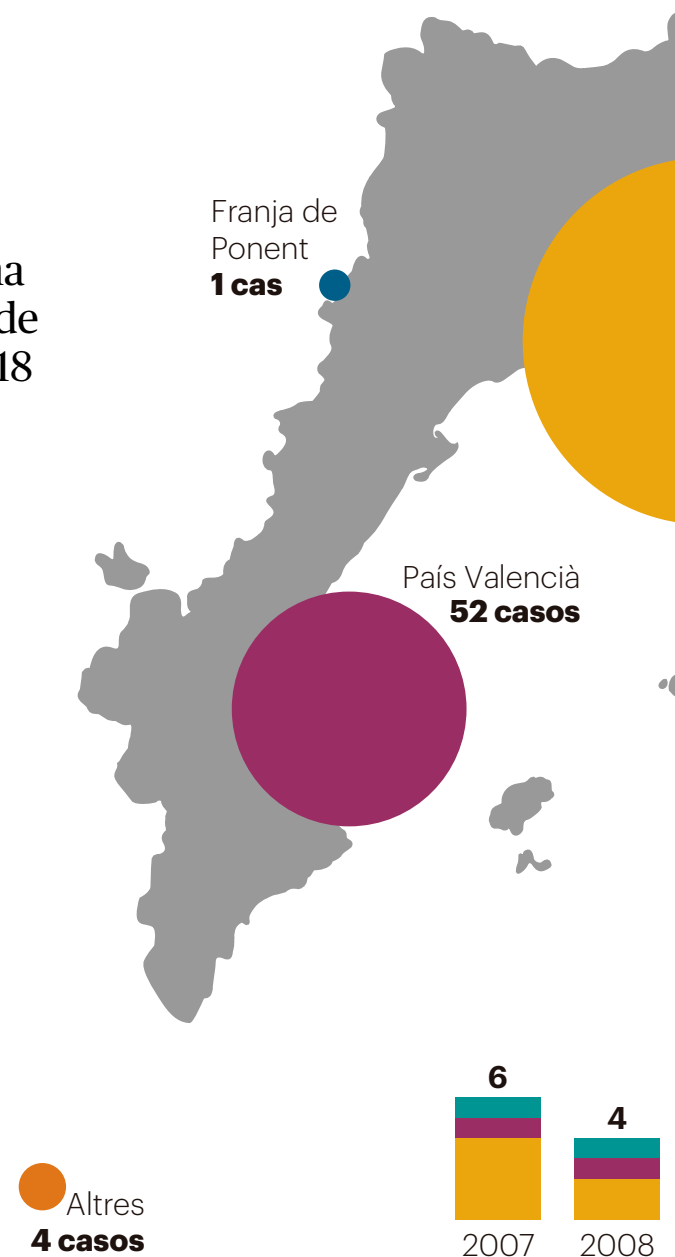
la Universitat de València, doctorada en Dret Constitucional i especialitzada en drets lingüístics- comporta una clara desigualtat.

La desigualtat de drets del valencià no se sosté en cap norma autonòmica vigent. Tanmateix, el problema existeix. A banda de les vulneracions per part del funcionariat de l'administració pública o privada, es troben altres exemples d'incompliment flagrant de l'ús públic de la llengua, com mantenir centenars de senyals de trànsit i cartells informatius en castellà o no oferir la informació a la consumidora en valencià, casos en què, tot i que no es demana un canvi de llengua, “també són discriminació lingüística”, defensa l'experta. Segons Tasa, el que ha faltat a la LUEV és un “desenvolupament sistemàtic i polítiques públiques estables i ambiciosos” per revertir aquesta desigualtat.

Als Països Catalans la ciutadania té el dret a l'ús actiu del català, és a dir, es pot usar oralment o per escrit en qualsevol àmbit sense cap proble-

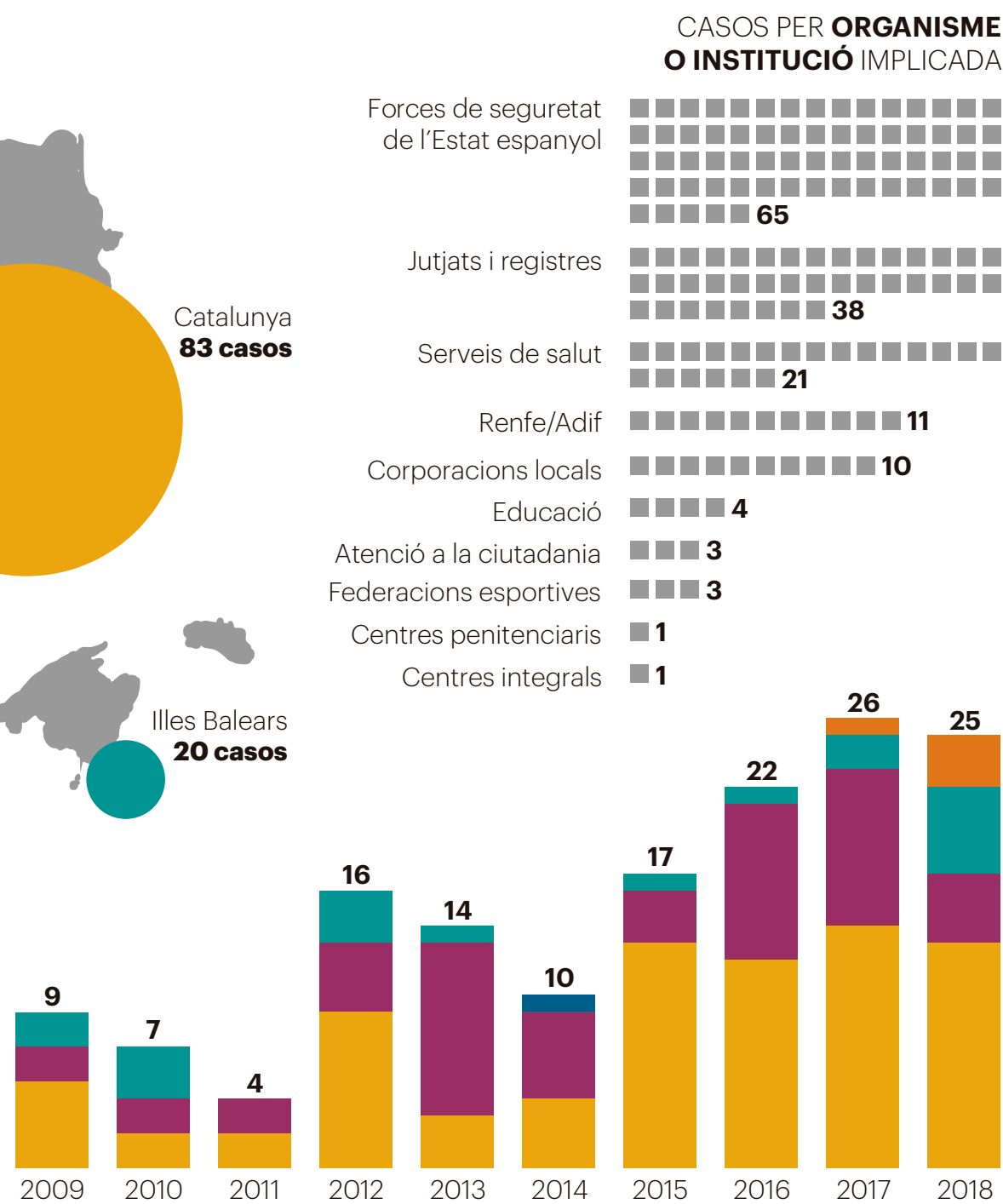
DISCRIMINACIÓ LINGÜÍSTICA ALS PAÏSOS CATALANS

Casos recollits per Plataforma per la Llengua des del març de 2007 fins al desembre de 2018

Al País Valencià es mantenen centenars de senyals de trànsit i cartells informatius només en castellà

La desigualtat de drets del valencià no se sosté en cap norma autonòmica vigent, però el problema existeix

Font: "Informe de discriminacions lingüístiques 2018", Plataforma per la Llengua / VICTÒRIA OLIVERES

ma; i a l'ús passiu, és a dir, el dret a ser ateses en qualsevol de les llengües oficials que lliurement es vulguen parlar. Però les lleis espanyoles estableixen unes limitacions. Tal com analitza Tasa a la seua tesi, titulada "Drets lingüístics i ordenament constitucional. Seguretat lingüística versus jerarquia lingüística", les catalanoparlants no sempre "poden fer un ús actiu de la llengua pròpia quan s'adrecen a un organisme oficial d'àmbit estatal que no estiga radicada a la comunitat autònoma". A més a més, en la pràctica també és difícil fer-ho "davant la policia en els territoris amb llengua pròpia o, especialment, l'Administració de Justícia", remarca. En aquest últim cas, l'article 231 de la Llei orgànica 6/1985, del poder judicial, prioritza l'ús del castellà i dificulta l'ús d'altres llengües oficials.

Lingüicidi històric

A diferència d'altres països plurilingües, com Suïssa, el Canadà o Bèlgica, l'Estat espanyol "té un

Durant el període de la transició, el blaverisme va ser cabdal per evitar la normalització lingüística

En democràcia, la plana major de l'anticatalanisme polític va passar a mans del Partit Popular

sistema de reconeixement de la diversitat lingüística jeràrquic", afirma Tasa. Per exemple, Suïssa es caracteritza per una clara tradició confederal, en què es constitueix com a estat-nació i reconeix la diversitat lingüística com un valor propi que ha continuat reforçant. Quant al nacionalisme espanyol, aquest va acabar d'afirmar-se a la segona meitat del segle XIX, quan van començar a sorgir el nacionalisme català i el nacionalisme basc. En aquell moment, tal com explica Miquel Nicolàs -sociòleg especialitzat en la història de la llengua-, la resposta dels liberals que estaven construint l'estat burgès va ser tractar d'assentar una identitat nacional espanyola que anul·lara la de les nacions perifèriques.

Tot i que el franquisme va ser el període de persecució política més ferotge contra el català i la seua comunitat lingüística, el pas cap a la democràcia només va suposar un canvi en aparença. "Calia adaptar el franquisme a una democràcia parlamentària de tall liberal, fonamentada en una constitució aparentment democràtica, però amb unes limitacions", afirma Nicolàs en referència a l'article número 3 de la Constitució espanyola, on s'especifica que el castellà és la "llengua oficial de l'Estat" i la resta de llengües només seran oficials "en les respectives comunitats autònomes". El resultat, reafirma Tasa, és que hi ha quatre llengües (català, gallec, eusquera i occità) que són cooficials i que tenen "un reconeixement inferior o són ignorades en altres comunitats autònomes en què també es parlen de manera autòctona".

Al País Valencià, a més a més, durant el període de la transició, el blaverisme va ser cabdal per evitar la normalització lingüística. Vicent Flor, sociòleg especialitzat en l'anticatalanisme al territori valencià, el defineix com "una fórmula autòctonista de nacionalisme espanyol, una manera de diluir el conflicte entre l'espanyol i les altres llengües a partir d'un secessionisme lingüístic per tal de considerar que la nostra llengua no té res a veure amb el català". Amb la finalitat de donar validesa a la teoria secessionista, es van fer servir mitjans de comunicació afins al moviment blaver, com *Las Provincias*, així com determinades institucions, com Lo Rat Penat, que havia defensat històricament la llengua, però va acabar abraçant el secessionisme blaver.

Ja en plena democràcia, el blaverisme va perdre força al País Valencià, però "la plana major de l'anticatalanisme polític va passar a mans del Partit Popular de la Comunitat Valenciana, de manera que aquesta formació ha estat utilitzant, durant més de trenta anys, l'anticatalanisme com un dels seus arguments centrals", afirma Nicolàs, fet que ha contribuït a la cristallització d'un regionalisme espanyolista en la identitat valenciana. Actualment, després de quatre dècades de democràcia, el nacionalisme espanyolista conservador "sembla la proposta novament dominant", remarca Tasa, qui lamenta que part de l'esquerra espanyola haja assumit aquest discurs, concebia la nació com una realitat essencialista i amb això es justifique el supremacisme lingüístic. Tot plegat, ja siga a través d'un règim lingüicida, uns mitjans de comunicació afins al blaverisme, una classe política o unes institucions de caràcter cultural, encara continua vigent l'objectiu "d'evitar que el valencià siga una llengua de cultura i d'ús habitual a tots els efectes: una llengua científica, una llengua de cultura, una llengua popular, que tinga tots els registres que ha de tindre una llengua", conclou Flor. ●

ELS (DES)USOS DEL VALENCIÀ

Els estudis sobre la situació sociolingüística al País Valencià demostren que ha augmentat el coneixement del català, tant escrit com parlat, però cada vegada la ciutadania prioritza més l'ús del castellà en el seu dia a dia

Giuseppe Savino | @peppesavino78
Tere Alberó | @tere_albero

Les últimes enquestes realitzades pel Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics (SIES) sobre la situació del català al País Valencià són de l'any 2015, i des de llavors no es tenen dades sobre els usos de la llengua al territori. Per tant, són les que es prenen com a referència al "IX Informe sobre la situació de la llengua catalana", realitzat per l'Observatori de la Llengua Catalana i la Xarxa CRUSCAT, que traça una evolució des del 1989 fins al 2015. Pel que fa a les competències lingüístiques, aquest estudi determina que augmenten de forma bastant sostinguda les capacitats per llegir-lo, parlar-lo, escriure'l i entendre'l. Però conèixer la llengua no és sinònim d'emprar-la. En aquest sentit, el català "a la manera de València", com deia Ovidi Montllor, pateix una davallada en el mateix període estudiat en tots els àmbits d'ús. En l'àmbit domèstic i de proximitat -com ara amb la família, les amistats o en adreçar-se a les botigues tradicionals- és on més es manté el nombre de parlants. Per contra, a les grans superfícies o en adreçar-se a persones desconegudes es parla menys, encara que siguen zones valencianoparlants. Per al sociòleg Avel·lí Flors, "encara existeixen estereotips clàssics sobre com són els parlants de les llengües". "S'entén el valencià com una llengua de gent menys instruïda. Per això, molta gent tendeix a canviar de llengua, sobretot, en àmbits urbans", continua.

El sociòleg Francesc Hernández, al seu llibre *El tio Canya ha mort. Notes sobre la mecànica sociolingüística del valencià*, explica que açò es deu al fenomen al qual ell anomena "escolarització de la llengua", ja que la llengua pròpia ha passat a transmetre's majoritàriament a través del sistema educatiu, en lloc de per transmissió familiar, com és el cas de les persones més majors nascudes abans dels anys setanta. Així mateix, l'informe també posa el focus en l'augment de l'ús del castellà, en tots els àmbits, tot i que matisa que aquests indicadors no responen només a variables sociolingüístiques, sinó que també depenen de fluxos migratoris i tendències demogràfiques.

El baròmetre municipal d'opinió ciutadana de València, realitzat per l'Ajuntament de la ciutat aquest mes de setembre, conclou que només l'1,3% de la població parla habitualment en valencià,

En àmbits com la família, les amistats o en adreçar-se a les botigues tradicionals és on més es manté l'ús del valencià

Entre les classes mitjanes, amb més nivell socioeconòmic, es detecta una millor competència escrita

mentre que un 76,5% ho fa en castellà. Aquesta dada evidencia que, malgrat la cooficialitat de les dues llengües, l'espanyol s'imposa. També a la ciutat de València, Hernández analitza l'ús del català en cada barri en funció del seu valor cadastral. Entre les classes mitjanes, com més nivell socioeconòmic, més competència escrita en valencià; mentre que entre les classes populars es manté una dualitat, donada per les treballadores autòctones que sí que tenen nivells alts de competència lingüística i fluxos de migració que s'associen a nivells de competència més baixos. La paradoxa es troba en els estrats més alts de l'escala social, on es troben nivells alts de "desafecció al valencià". Tal com explica Flors, "la llengua de les classes dominants, com a mínim des del segle XVI, ha sigut el castellà; per tant, per a introduir-se en

espais socialment atractius encara hi ha gent que tendeix a dissimular que és valencianoparlant".

Els valors, però, tant en les competències com en l'ús, no són homogenis al País Valencià, ja que, com destaca Lorena Ferre, docent i activista per la llengua a Escola Valenciana, "és un territori difícil de vertebrar lingüísticament, des de Vinaròs fins a la Vega Baixa". Ella mateixa destaca que "a la zona de l'Alcoià i el Comtat i a tota la Diània (Comarques Centrals), no hi ha cap problema amb el valencià quant a l'aprenentatge"; mentre que "més al sud o a les zones de l'interior del nord, com al Racó d'Ademús, la gent no és bilingüe".

Manca de lleis contundents

Àngel Martí, president d'Escola Valenciana a l'Horta Nord, considera que un dels problemes que té el català al País Valencià és la Llei d'ús i ensenyament del valencià (LUEV). Es va aprovar en 1983, poc després que els parlaments de Catalunya, el País Basc i Galícia aprovaren les respectives lleis titulades "de normalització lingüística". La intenció de normalització era un requisit present en les normatives que regulaven l'oficialitat de les llengües, "menys en el cas del valencià", denuncien des d'Escola Valenciana, entitat que critica que la LUEV "només es limita a promoure la llengua" i a "despenalitzar-ne l'ús", "però no té caràcter normalitzador", com fan palès a la seua anàlisi titulada "Un diagnòstic de la llei d'ús".

La LUEV es fixava com a objectiu "assolir, mitjançant la promoció del valencià, l'equiparació efectiva amb el castellà i garantir l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes en condicions d'igualtat". Tant els estudis com les expertes en la matèria reafirmen que no s'han assolit molts dels seus fins. Per a Martí, aquesta llei "hauria de ser d'igualtat lingüística, a banda de comptar amb un apartat de deures, ja que queden molts fronts oberts, com la capacització lingüística en l'àmbit de la funció pública".

La llei de funció pública va ser una de les normatives que -malgrat l'acord signat l'any 2016 entre PSPV, Compromís i Podem, diverses entitats civils i els tres sindicats majoritaris (UGT, CCOO i Intersindical)- va quedar pendent d'aprovació a les Corts la passada legislatura. Entre altres as-

Un baix percentatge del funcionariat recorre al valencià per atendre al públic

pectes, ha de regular l'anomenada competència lingüística en valencià del funcionariat, i s'ha convertit en un dels primers punts de tensió del Botànic. La consellera de Justícia, Gabriela Bravo, qui forma part del govern en qualitat d'independent, va decidir eliminar del futur projecte de llei la disposició que preveu aplicar de manera directa el requisit lingüístic l'any que entre en vigor. En paraules de Flors, el requisit lingüístic “és imprescindible, però no només s'ha d'exigir un títol, sinó conscienciar el treballador públic de la importància que té parlar valencià, sobretot coneixent la situació sociolingüística, en què un valencianoparlant normalment canviarà al valencià quan l'interlocutor parles en castellà”.

En efecte, l'ús del valencià a l'administració pública és molt residual en comparació amb el castellà. Segons les últimes dades publicades per la Generalitat, l'any 2016, a les comarques del sud, només l'1% del funcionariat s'adreçava sempre en valencià, i un 1,5% generalment. A les comarques de València, ho feien entre l'1,8 (sempre) i el 3,7% (generalment); mentre que a les comarques del nord, la xifra se situava, respectivament, entre l'1,6 i el 7%. Aquestes dades contrasten amb els percentatges de treballadores que s'adrecen al pú-

blic sempre en castellà: 62,4% al sud, 22,4% a les comarques de València i 12,4% al nord. “Sabem que la llei de funció pública no està paralitzada, però el seu avanç és escàs i ja veurem què s'aprovarà”, afirma Martí, qui, a més a més, lamenta que la sanitat siga un dels àmbits on més obstacles està fent la consellera de Justícia, qui preveu l'excepció per a l'àmbit sanitari per “no entrar en col·lisió amb el dret a la salut”.

L'ensenyament en valencià

Prèviament a la Llei del plurilingüisme de la Generalitat Valenciana, que regula i promou el plurilingüisme al sistema educatiu i que començà a implantar-se el febrer de 2018, a les escoles i instituts existien dues classes o grups d'alumnes que empraven el castellà com a llengua vehicular i un altre grup el valencià. Amb la llei, per contra, s'exigeix un mínim d'hores lectives en valencià, castellà i anglès, així com que s'implante el 50% de l'horari lectiu en valencià. Per a Manuel Carceller, portaveu de Plataforma per la Llengua al País Valencià, “aquesta llei representa una millora destacable”. “Als països d'Europa amb dues llengües oficials, com ara Bèlgica, s'ha demostrat que la immersió lingüística en la llengua pròpia

Només el 14% de l'alumnat l'escull com a llengua vehicular, una situació que la nova normativa pretén revertir

i minoritzada és el millor model educatiu per garantir el domini de les dues llengües”, afegix. Una idea que comparteix també Ferre, qui també considera que la llei facilita la cohesió entre els diferents grups d'alumnes.

Carceller constata que amb la política anterior “el castellà era hegemònic”, i cada any “més de 100.000 alumnes que demanaven rebre ensenyament en valencià restaven sense oferta”. Així mateix, segons l'entitat, fins al 2018, només el 14% de l'alumnat elegia el valencià com a llengua vehicular en l'ensenyament, una situació que la nova normativa pretén revertir. ●

Assegurem compromís

www.arc.coop

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

La **Directa** utilitza els serveis de

foli verd

gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

BUSQUEM CAPS (MONITORS/ES)

Demarcació del Barcelonès

CONTACTA'NS

93 340 34 50
barcelones@escoltesiguies.cat
www.escoltesiguies.cat

Trobada de
Centres en
Valencià l'any 2017
al municipi de
Guadassuar

G. S. | @peppesavino78
T. A. | @tere_albero

“Shan fet moltes accions a favor de la llengua al País Valencià. La societat civil ha continuat parlant i reivindicant la seua llengua de manera prou positiva. Hi ha molts exemples en aquest sentit, com les Trobades d'Escola en Valencià”. Qui parla és Mercè Pérez, editora i cooperativista de Sembra Llibres, editorial independent. Per a ella, la música en valencià i grups com Obrint Pas, la Gossa Sorda o El Diluvi han ajudat a normalitzar l'ús de la llengua en ambients festius, a banda de permetre que milers de jòvens cresquen gaudint-ne. La revalorització del Grau de Filologia Catalana a la Universitat de València (UV) també ha contribuït que siga una de les carreres més demandades. “En aquest camp, que és el que més em toca, també s'ha d'agrair la feina que s'ha fet per part de moltes editorials. S'han traduït grans títols de la literatura al català. Això ha contribuït a la normalització del seu ús”, afirma Pérez.

“El fet que no s'haja interromput la transmissió de pares a filles ha sigut i segueix sent cabdal per a la supervivència de la llengua”, afirma Marta Tortosa, sociolingüista i militant del Casal Jaume I a Monòver, municipi de la comarca del Vinalopó Mitjà. No n'hi ha prou que tothom conega una llengua; si no es transmet a casa, és difícil que s'utilitze habitualment. De fet, segons les expertes, un dels principals motius perquè les llengües acaben desapareixent és la manca de transmissió. Per això, l'associacionisme de base al País Valencià s'ha

La música en valencià i grups com Obrint Pas, la Gossa Sorda o El Diluvi han ajudat a normalitzar l'ús de la llengua

Un dels principals motius perquè les llengües acaben desapareixent és la manca de transmissió

caracteritzat sempre per l'ús del català. La llengua ha sigut un eix fonamental en els casals, en les associacions i en les assemblees, així com un punt d'unió arreu del país. “Sempre hi ha hagut algun membre que ha tingut un activisme lingüístic i ha aconseguit que el català fora sempre un punt fonamental en tots els àmbits”, exposa Tortosa.

LA LLENGUA VIU I NO VOL MORIR

En els darreres anys, les propostes que han vingut des dels col·lectius en defensa de la llengua i des del món acadèmic per fomentar l'ús del català han permés revertir la situació en alguns àmbits

D'accions per reivindicar la llengua no en falten de nord a sud del País Valencià, algunes amb una trajectòria tan assolida com l'Aplec dels Ports, un esdeveniment reivindicatiu amb una forta càrrega cultural i en valencià que es realitza des de fa més de quaranta anys a l'interior de Castelló. Zaira Fabregat, veïna de Vilafranca (els Ports), participa en l'organització d'aquest projecte cada any, on tracten no només de fer un "festival a l'estiu", sinó que més enllà hi ha un seguit d'activitats per "visibilitzar la comarca, la seua cultura i les seues tradicions".

De la mateixa manera, a les comarques del sud, on l'ús del català és més reduït -segons dades de la Generalitat, només el sap parlar perfectament un 23,4% de la població, mentre que a València és el 58,7%, i a les comarques del nord el 52,2%-, hi ha entitats que també treballen per reivindicar-lo, com ara La Cívica, que desenvolupa la seua tasca a l'Alacantí. Com a associació que forma part d'Escola Valenciana, participa en les Trobades d'Escoles en Valencià, als concerts de música en valencià de "La Gira", als cicles de cinema en valencià i tot un seguit d'iniciatives que tracten de visibilitzar i potenciar la llengua. Però, com explica Ismael Vicedo Madrazo, membre de La Cívica, "amb una realitat diferent". "Si ens trobarem en una altra comarca, potser el fet d'haver-hi concerts en la nostra llengua seria habitual, i ací, si no espentem nosaltres, no es farien", afegeix.

La comarca de l'Alacantí, amb capital a Alacant, la segona ciutat més gran del País Valencià, "està molt castellanitzada", lamenta Vicedo, qui s'encoratja quan cada vegada coneix més gent que entén el valencià, "encara que es parle poc al carrer". Pel que fa a comarques com ara el Baix Vinalopó o el Baix Segura, amb menys nombre de catalanoparlants que l'Alacantí, entitats com La Cívica, amb el suport de la Universitat d'Alacant, duen a terme tot tipus d'activitats per fomentar la llengua, sobretot als municipis on no està tan arrelada, com ara grups de conversa, cinema en valencià a les escoles o premis d'escriptura.

El 52% de la població del nord del País Valencià sap parlar perfectament en la llengua pròpia; al sud la xifra cau al 23%

A la Universitat de València, excepcionalment, s'ha passat en un any d'un 25,7% d'oferta docent en valencià a un 36,2%

El Baix Segura és una gran comarca, amb quasi mig milió d'habitants, i llevat del poble de Guardamar, que sí que és catalanoparlant, es parla castellà. "Amb la nova legislació, l'exempció de les escoles s'ha reduït", explica Vicedo, tot i que recalca que és un territori molt castellanitzat. Malgrat tot, expressa que com a col·lectiu "tracten de fer veure a la gent que el valencià no és una llengua per agredir a ningú, sinó que també és una llengua pròpia del Baix Segura, i volem que la gent la conega de manera amable". I també critica que a l'administració pública no es complisca la llei en no atendre el públic en valencià, quan és una llen-

gua cooficial arreu del País Valencià. Per a Lorena Ferre, docent i activista, "la tasca pendent és l'ús del valencià i que la gent que el parlem no ens canviem al castellà, que és una de les errades que fem sempre". Ferre es queixa que "sembla que la gent que parlem valencià ens hàgem de disculpar o siguem menys respectuosos per parlar la nostra llengua; mentre que qui sols parla castellà sembla que sempre siga respectuosa".

Propostes nascudes al món acadèmic

L'any 2011, els professors Artur Aparici, de la Universitat Jaume I (UJI) de Castelló, i Rafael Castelló, de la Universitat de València, van publicar l'estudi "Els usos lingüístics a les universitats públiques valencianes", on analitzaven l'ús del castellà i el català per part del professorat, l'alumnat i el personal administratiu. Fins ara, eren dues les vies que es feien servir a l'hora d'impartir les classes en català: o bé el professor triava la llengua que preferia, mètode que s'utilitzava a l'UJI; o bé funcionava el sistema de línies, és a dir, hi havia almenys un grup en català per cada curs.

"S'havia estancat l'ús del valencià a les classes", explica Alfons Esteve, cap del Servei de Política Lingüística de la UV. A l'UJI, només el 19,9% del professorat impartia les classes en català, i a la UV només el 25,7% de l'estudiantat escollia aprendre en valencià. Per això, la UV va decidir implantar el mètode recomanat a l'estudi mencionat i va aprovar el Pla d'increment de la docència en valencià. "El pla preveia arribar a un percentatge d'igualtat entre les dues llengües en un termini de deu anys", exposa Esteve. Per a aconseguir-ho, s'havien d'incloure en les diverses titulacions un mínim d'un 3% de classes impartides en català. A la UV, s'ha passat d'un 25,7% de l'oferta docent a un 36,2% el darrer curs, mentre que en la resta d'universitats públiques valencianes, on no ha canviat la política lingüística, s'ha passat d'un 7% a un 7,3% a la Universitat d'Alacant; d'un 19,9% a un 19,6% a l'UJI; i d'un 5,1% a un 6,6% a la Universitat Politècnica de València. ●

Irene Solà,

escriptora

“Encara hi ha una capa que cobreix el territori de màgia, literatura i històries inventades”

Text: Sònia Calvó Carrió | @scalvocarrio i Guille Larios | @La_Directa
Fotografia: Sònia Calvó Carrió | @scalvocarrio

Filla de ramaders, “constructora de mons” literaris, Irene Solà reivindica la vida rural, les capes de memòria i les històries màgiques que condensa el territori. La seva darrera obra, *Canto jo i la muntanya balla* (Anagrama 2019), ha enlluernat les lectores en desbordar els patrons canònics de la novel·la, recreant de forma magistral les veus polifòniques de la muntanya, dels elements naturals i dels personatges que l'habiten. Assegudes al pati de l'església de Malla (Osona), el seu poble natal, on segueix vivint avui en dia, conversem sobre pagesia i bruixes, dones d'aigua, llegendes mitològiques, literatura, gènere i ecologisme.

Què és per tu aquest entorn on has crescut? Com és en comparació amb Londres, on també has viscut?

Malla és un poble de 200 habitants on la majoria de gent es dedica a la pagesia. No hi ha carrers, té una església dalt de tot, un petit ajuntament i la resta tot són camps, bosc i masies escampades. Jo vaig créixer en una d'aquestes masies, ja que el meu pare, de fet, és pagès. És un lloc que m'agrada, que m'estimo i que sento molt meu. Durant l'adolescència jo volia descobrir món i tenia la sensació que les històries passaven a Londres o Nova York, llocs molt llunyans, molt grans. Quan vaig fer divuit anys me'n vaig anar a estudiar a Barcelona durant cinc anys, i després vaig anar d'Erasmus a Reykjavík, a Islàndia. Vaig seguir estudiant fora i vaig fer un màster a Anglaterra, on vaig viure sis anys. Allà vaig ser molt feliç i vaig aprendre i descobrir moltes coses. Entre elles, que el lloc d'on jo venia -Catalunya, Malla, casa- també m'interessava molt, i que no calia anar a Londres o Nova York per explicar històries, que les podia explicar des d'aquí.

Reivindiques, doncs, que es pot generar literatura i crear imaginaris des del món rural?

Tant es pot escriure sobre un senyor que té un compte de Twitter a Nova York com d'una senyora que té una granja a Malla. Sempre m'ha interessat, i de fet es pot veure en els meus dos primers llibres, on he investigat un territori com el meu. *Els dics* és una història que passa a la comarca d'Osona i que beu de les meves experiències d'infància i adolescència i d'una vida recollint anècdotes en aquesta comarca. En canvi, a *Canto jo i la muntanya balla*, pujo muntanya amunt, on he investigat i preguntat i he fet molta recerca per escriure sobre el Prepirineu. M'interessa fer aquests processos de recerca, però també sé que es poden fer des del mar o des de la ciutat. No descarto interessar-me per la ciutat en algun moment, però de moment

veig que des del món rural es pot fer producció artística i passar-s'ho bé.

Tens 29 anys, has escrit tres llibres i els tres han estat premiats (Amadeu Oller 2012, Documenta 2017, Anagrama 2019). Escrius per fer ballar muntanyes, per guanyar premis, per transformar o perquè et ve de gust?

Escriu per moltes coses. Però la més important és perquè m'ho passo molt bé. Escriure dona molt de sentit a moltes coses i permet posar en un mateix lloc interessos diversos. Vaig estudiar Belles Arts i vaig aprendre a fer producció literària. He escrit tota la vida però també he fet coses relacionades amb el vídeo art, la instal·lació. Però la novel·la em funciona molt bé: d'una banda em permet investigar, aprendre, preguntar i aprofundir, i de l'altra em permet explicar històries, poder construir mons. Els premis venen una mica donats, no vaig decidir-ho jo. *Els dics* i *Canto jo i la muntanya balla* neixen en un context molt poc creatiu, a Anglaterra, treballant mil hores, llegint un clàssic enorme... És quan necessito portar les idees sobre literatura que estic aprenent a un context de creativitat, més enllà del context acadèmic. És una manera de donar un sentit a l'existència, a tot plegat, a diferents nivells. Els premis han sigut una cosa bona, et permeten publicar, però no em semblen la cosa més important.

Com funciona el circuit, l'engranatge d'editorials, distribuïdores, autores i llibreries? Com t'ho mantes per viure, si hi vius, de la literatura?

Encara no sé si visc d'això ni si hi vull viure. No vinc d'una família d'escriptors, vaig aprenent cada dia; és un món molt gros amb moltes ramificacions. No sé com funciona, estic aprenent. A Londres vaig treballar en un centre d'art, un lloc amb un caldo de cultiu cultural molt gran. Allà hi havia molts *inputs*. Quan he tornat, he estat fent promoció del llibre i m'han sortit feines satèl·lit

al voltant d'aquesta novel·la. Però no sé com ho he d'encarar, crec que m'agradaria compaginar la literatura amb la meva feina. Ja ho veurem.

Has trobat resistències per obrir-te pas en el món literari, històricament molt masculinitzat? Trobes, per contra, que ara hi ha un boom de dones escriptores?

Personalment no m'he trobat amb grans problemes o resistències, cosa que no vol dir que no hi siguin o que moltes dones no s'hi hagin trobat. M'he trobat en contextos on hi havia escenes amb *senyoros* que em feien *mansplaining* i m'explicaven de què va el meu propi llibre. Vivim en el món en què vivim. Però, per contra, les meves dues editorres de les novel·les eren dues dones molt potents, que em van donar tot el que necessitava i van confiar i fer una bona feina d'edició.

Llegint el teu llibre anterior, *Els dics*, es veu un salt qualitatiu important pel que fa a l'estil i el llenguatge, tot i que només hi ha dos anys de diferència. Ho has percebut? D'on ve aquest canvi?

Escrivint una novel·la s'aprèn moltíssim. Moltes de les coses que vaig aprendre d'*Els dics* les he pogut aplicar al *Canto jo i la muntanya balla*. Aprens coses a tots els nivells: algunes més formals, més de treball o de com organitzar-te, però també a deixar-te anar, a donar-te llibertat, etc. També tinc ganes de seguir fent projectes, de seguir escrivint novel·les i de veure què he après de cada una i veure com es reflecteix a la següent novel·la. Sempre dic que de moment la meua intenció és proposar un joc nou, una investigació nova, no repetir patrons. *Els dics* la vaig escriure en un context en el qual jo volia investigar sobre la narrativa, sobre explicar històries i de qui són, sobre quin poder té aquell que explica una història. En canvi, a *Canto jo i la muntanya balla* em pregunto unes altres coses: la veu, la perspectiva, com percebem el món i com l'expliquem. La idea és seguir investigant. Jo

no he fet cursos d'escriptura ni res similar; havia estudiat un màster de literatura a Anglaterra, però era totalment i exageradament teòric.

***Canto jo i la muntanya balla* neix arran d'un procés de recerca o de la presència sobre el terreny?**

És una barreja. Bona part del llibre l'escric des de Londres, on vivia en aquell moment. Per tant, hi ha molta part de documentació que faig llegint: des de les *Muntanyes màgiques* de Pep Coll, el Canigó o *El dia de l'ós* de Joan-Lluís Lluís fins a llibres del llegendari popular o de la parla i els costums de la vall de Camprodon. Però també es necessita una part sobre el terreny. M'he fet un fart d'agafar avions i venir aquí i pujar a Molló i Camprodon i conèixer gent que t'explica històries. Al llibre hi ha una figura molt important que és el Lluís Basagaña, un home de 40 anys que viu a Camprodon i que des dels 14, quan el seu pare li va comprar un detector de metalls, es passa totes les vacances i caps de setmana recorrent la vall per trobar material que els republicans deixaven enrere en marxar. Ell és un dels principals experts en la retirada republicana pel coll d'Ares i per la Vall de Camprodon. Conèixer aquest noi va ser important per desenvolupar el llibre.

Hi ha un capítol en el qual una nena explica el seu exili cap a l'Estat francès i la trobada amb un republicà...

Hi ha una fotografia força famosa d'una nena que es deia Alícia que venia d'Aragó, que havia perdut una cama i pujava muntanya amunt amb una cros-sa pel coll d'Ares. A mi em va cridar molt l'atenció aquesta foto i vaig veure molt clar que havia de parlar de la retirada republicana perquè el llibre s'interessa molt per les capes que cobreixen els territoris; no tant per les capes geològiques sinó per les capes d'històries, els rastres de tots aquells que han passat pels llocs. I el dels republicans és físic. Encara avui dia es troben bales, cantimplores, granades... Vaig veure molt clar que els republicans, passant per allà, havien de formar part de la història. També m'interessen la capa o el rastre magicoliterari; els personatges de ficció, mitològics, llegendaris que se suposa que viuen als llocs i que en trobem per tot arreu. Al Pirineu n'està ple, però vas a Arbúcies i et diuen que hi ha el salt de la dona d'aigua i que un home va casar-se amb una d'elles. Encara hi ha una capa que cobreix el territori de màgia, de literatura, d'històries inventades.

Què queda avui dia del rastre històric de druides, sanadores, remeieres...? De tota aquella gent que tenia contacte amb la natura, amb la màgia, amb aquell coneixement i saviesa popular i rural?

En queda, i en queda molt. Però moltes d'aquestes capes no són evidents a primer cop d'ull i has de trobar la porta i preguntar, interessar-te i trobar la manera que algú te les expliqui. Hi ha molta gent que sap històries fantàstiques i no només gent gran. A Islàndia s'expliquen moltes d'aquestes històries, com ara que aquesta carretera dona la volta per aquí perquè en aquesta pedra viuen elfs... No t'ho expliquen d'entrada, has d'anar trobant la manera perquè t'arribin. Però conservem molt d'aquest coneixement, moltes d'aquestes històries. M'agrada descobrir-les, escoltar-les i utilitzar-les per escriure coses noves.

La novel·la està construïda amb un estil molt innovador. Com vas decidir donar-li aquest estil polifònic des dels elements naturals i personatges de muntanya?

Va sortir orgànicament, quan investigava sobre el territori (fixant-me en la bruixeria i els processos judicials a Catalunya), sobre la figura de les dones d'aigua a Catalunya o sobre les pluges d'animals (s'han donat casos en què plouen peixos o granotes). Començo a investigar centrant-me en el Prepirineu i vaig formant aquesta idea d'explicar una història que es fixi en les capes que s'acumulen al damunt del territori i que formen part de moments i contextos diferents. Els republicans i les bruixes no conviuen en el mateix moment, però a mi m'interessen totes les històries que s'acumulen en aquest territori. M'interessen totes les perspectives, totes les mirades i totes les maneres d'entendre i explicar el món, el paisatge i la muntanya. I m'adono que vull explicar-ho des de les veus de tots els que han deixat un rastre, amb diferents veus i perspectives. Per això veig clar que he de jugar amb veus i perspectives diferents. Ha estat una novel·la molt divertida d'escriure, ha estat una festa.

L'historiador Pau Castell, autor d'*Orígens i evolució de la cacera de bruixes a Catalunya*, destaca que la primera legislació específica documentada a Europa contra el crim de bruixeria

“ ”

Tinc ganes de seguir fent projectes, de seguir escrivint novel·les i de veure què he après de cada una

Republicans i bruixes no conviuen alhora, però m'interessen totes les històries del Prepirineu

és catalana (Pallars). D'aquest procés de documentació per al llibre, què n'has extret? Per què creus que la persecució i la repressió de les dones i la bruixeria a Catalunya va ser tan intensa?

M'interessen molt algunes coses que ell anomena. Diu que hi ha la sensació generalitzada que era la Inquisició qui duïa a terme aquests judicis, però a la seva tesi explica que no, que era la gent de poble qui ho feia, i que la Inquisició intentava parar aquestes matances generalitzades de dones i sobretot de dones amb certs coneixements. En aquell moment, que es matessin a 14 dones en un poble devia ser una sacsejada brutal demogràfica, i també pel coneixement que es perdia per la culpa de la repressió. Pau Castells afirma que tot el coneixement que tenim d'aquests judicis, tot el que sabem que van dir o no van fer, està escrit a mà pels mateixos senyors que les van torturar, agafar i després assassinar. Això ens fa pensar com és d'esbiaixat el que ens ha arribat avui en dia. En el llibre faig servir aquesta idea que tots els textos estan escrits per aquests homes. Hi ha un capítol en el qual les bruixes expliquen la seva història. Vull replantejar que la història que sabem l'han escrit uns i sempre són els mateixos.

Has conegut bruixes?

He anat a picar a les portes de gent que tenia coneixements que podem dir que no són els clàs-

sics. El coneixement més popular que pot tenir una àvia o un senyor pagès perquè avui plogui o no plogui té contacte amb el que podien fer les bruixes. De fet, es podria cremar molta gent avui en dia que fa coses que no ens semblen tan estranyes però que en aquell moment sí que ho eren, com relacionar-se amb certes plantes o certs bolets. He procurat escoltar gent amb històries i coneixements diferents.

Dona la sensació que els personatges que tries són un homenatge a personatges subalterns històricament...

Volia repensar la història. Què és la història? Quins eren els esdeveniments que es consideraven importants i que calia explicar? Quin és el coneixement vàlid i empíric que es troba a les enciclopèdies i quin va fora? Està molt clar quin dit ho assenyala. Això ho vull replantejar al llibre, a vegades fins i tot des d'un punt de vista de l'humor més o menys evident.

El llibre també recorda a la influència d'escriptors com Thoreau, Whitman, Emerson... Autors que parlen de la natura des d'un punt de vista individual i contemplatiu, ja que no creuen en la societat ni en la massa i se'n separen i es retiren a la muntanya. Com creus que s'ha d'abordar l'amenaça actual sobre la terra i la natura?

“ ”

Quin és el coneixement vàlid i empíric de les enciclopèdies? Està molt clar quin dit ho assenyala

Fa cent anys no hi havia ni un sol arbre perquè estava tot conreat fins a dalt de tot de la muntanya

Des d'una perspectiva individual connectada amb la natura o des del col·lectiu?

Penso que retirar-te sol i salvar-te tu, et salvaràs només tu i ho faràs una estona, però res més. Jo desitjaria que trobéssim un equilibri a l'hora d'acostar-nos i d'organitzar i dirigir la muntanya i els espais orals, un equilibri entre escoltar els que saben moltes coses perquè hi viuen o hi treballen, perquè hi són sempre (com la pagesia), i els que hi tenen un coneixement que han estudiat i tenen un coneixement teòric sobre què passarà molt aviat si no intentem canviar o redirigir algunes coses. Penso que posar aquestes dues parts en contacte ens podria fer anar pel bon camí, però això no sempre passa.

Quines problemàtiques ecològiques us trobeu a Osona?

Ens preocupen zones molt diverses. Es parla molt de purins pel que fa a Malla, i també ens preocupa com són de vulnerables els petits pagesos. Són com els últims mohicans, no tenen un relleu al darrere i se'ls poden acabar menjant perquè és molt difícil sobreviure. A vegades parlem d'Osona com a natura, però el concepte de natura és molt relatiu perquè la majoria de natura és una natura passada per la mà de l'home, a la qual donem permís. Quan investigava el Pirineu i el Prepirineu, imatges de muntanya que són natura avui als nostres ulls, fa cent anys no hi havia ni un sol arbre perquè estava tot conreat fins a dalt de tot de la muntanya. Veiem així que el concepte de natura és relatiu. Hi ha un llibre, *6 nits d'agost*, de Jordi Lara, en el qual s'explica que el prat on es va estirar a morir Lluís Maria Xirinacs, que semblava natura, havia sigut un camp de patates i hi havien jugat nens. Està bé mirar-se les coses amb perspectiva i adonar-nos dels conceptes que fem servir i que la natura amb la qual ens relacionem no és una natura selvàtica, lliure, que fa el que vol, sinó que tenim un control molt bèstia sobre tot això. No dic que hàgim de canviar-ho, però sí que cal ser-ne conscients. ●

contrast

L'humor ha de

Límits per privilegi

Ana Polo | @anapolo_
Humorista i guionista

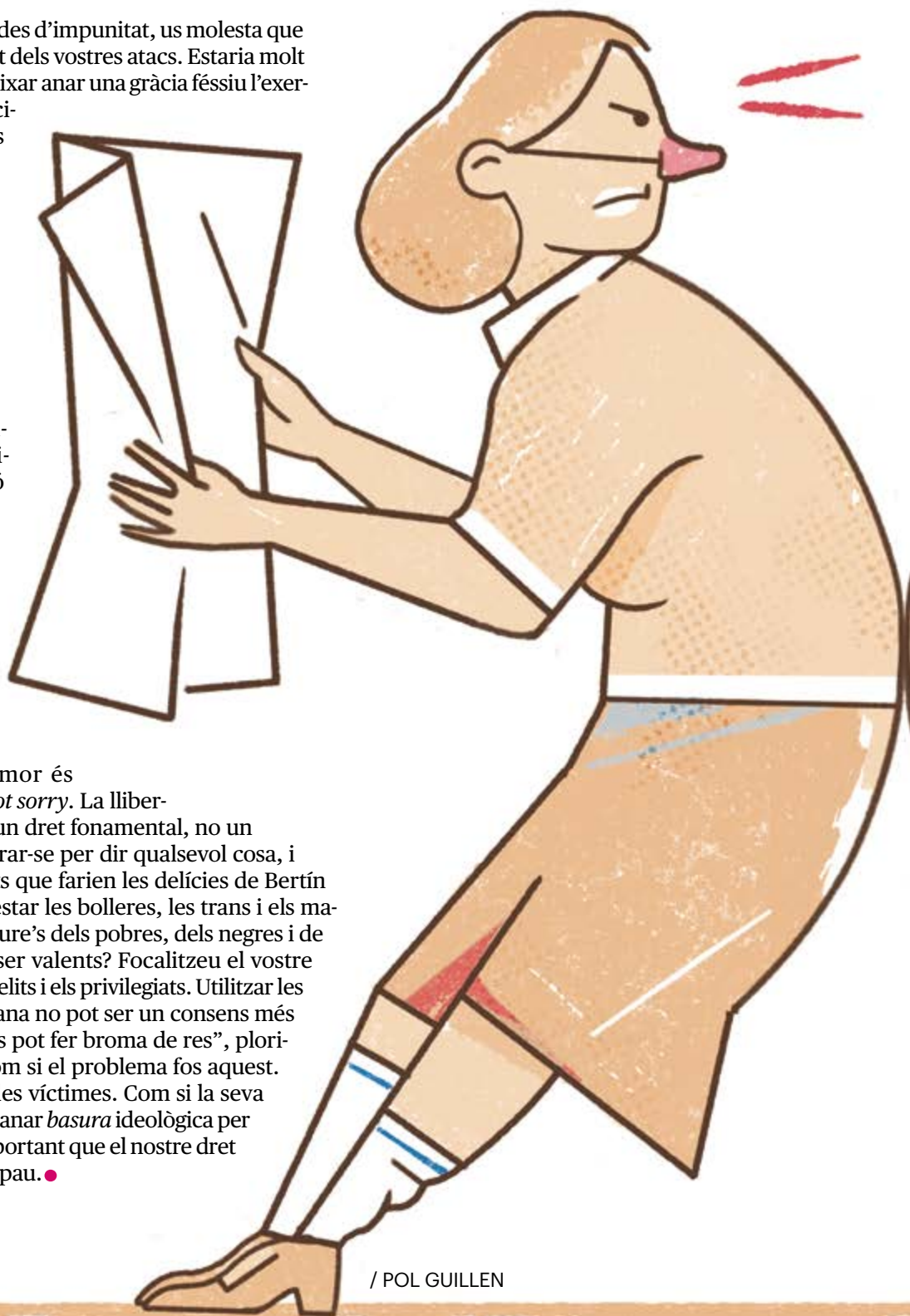
“Ja no es pot fer broma de *res*”, ploriquegen alguns. I penso: “Mira, per fi ho vas entenent”. Abans de tot, definim aquest *res*. És el conjunt de tòpics amb què ja feies broma al pati de l'escola, *fiera*? Aquest *res* és una conyeta contra els de sempre, màquina? Perquè llavors sí, ja pots anar *xapant* la boqueta.

No perquè jo tingui la pell molt fina o pensi que el que dius no té gràcia, sinó perquè l'humor configura la nostra cultura i les nostres creences igual que ho fan la literatura, el cinema o la música. L'humor no és inofensiu ni un entreteniment innocent: és una arma transmissora d'idees. En un context humorístic, la ment està relaxada i el missatge penetra de manera directa, i s'hi queda fent pòsit. I estaria molt *guai* que les idees opressores deixessin de cristal·litzar dins de les nostres ments; per això d'avançar una mica com a societat i tal.

I no, ni som unes exagerades ni estem en contra de la llibertat. Però no tot s'hi val. L'humor ha de tenir límits, igual que els té la llibertat d'expressió. No és que ho digui jo. La paradoxa de la tolerància d'un tal Karl Popper -un senyor que li donava bastant al coco i que és considerat un dels pensadors més importants del segle XX- explica que si transigim davant les idees intolerants, aquesta intolerància acabarà menjant-se els nostres drets.

L'humor ha de ser un espai de creació i de transgressió, un instrument per travessar línies vermelles; però no en qualsevol direcció. És transgressor riure's de col·lectius tradicionalment estigmatitzats? Les no normatives, les racialitzades o les persones amb capacitats diverses són algunes de les línies vermelles més travessades de la història. De tan transitades, ja estan desgastades. S'han convertit en les zones de confort dels mediocres. Mediocres que vesteixen els seus impropis de valentia i es protegeixen amb l'escut -absolutament ridícul- del “políticament incorrecte”. Què té de valent que Rober Bodegas basi un monòleg en l'avantguardista tesi que els gitanos són lladres analfabets? Quantes tones de coratge són necessàries per riure's d'una persona amb síndrome de Down, David Suárez? És políticament incorrecte, Toni Albà, dir puta a Inés Arrimadas quan és, amb tota seguretat, l'insult que més vegades sentirà una dona al llarg de la seva vida?

Després de dècades d'impunitat, us molesta que ja no callem davant dels vostres atacs. Estaria molt bé que abans de deixar anar una gràcia fèssiu l'exercici d'agafar consciència dels vostres privilegis; pel tema aquest de posar fi a les desigualtats i garantir els drets fonamentals de totes, independentment del cos, origen, ètnia o identitat sexual. Els límits de l'humor fluctuen, i ho fan precisament en funció dels privilegis. Ja ho va dir Brigitte Vasallo: “L'humor ha d'anar cap a dins i cap a dalt, si no, és opressió”. Així que si ets un home blanc, cis i hetero, el teu camp per fer humor és més petit. *Sorry not sorry*. La llibertat d'expressió és un dret fonamental, no un paraigua on emparar-se per dir qualsevol cosa, i menys amb acudits que farien les delícies de Bertín Osborne. Deixeu estar les bolleres, les trans i els marriques. Pareu de riure's dels pobres, dels negres i de les gordes. Voleu ser valents? Focalitzeu el vostre enginy a atacar les elits i els privilegiats. Utilitzar les minories com a diana no pot ser un consens més universal. “Ja no es pot fer broma de *res*”, ploriquegen alguns. Com si el problema fos aquest. Com si ells fossin les víctimes. Com si la seva llibertat per deixar anar *basura* ideològica per la boca fos més important que el nostre dret a existir i viure en pau. ●

/ POL GUILLEN

e tenir límits?

No poseu cara de no haver trencat mai cap límit

Roger Pelàez | @maximclatellot
'Mamarratxo' i humorista

Si l'humor ha de tenir límits o no i on s'han de posar les línies vermelles, és un debat que actualment agrada molt perquè vivim en una època on posar límits és un dels grans entreteniments mundials.

De la mateixa manera que en altres èpoques la gent es distreia fulminant-los, ara es distreuen restaurant-los. L'humor, reconeguem-ho, sempre ha sigut una cosa incòmoda per a tothom. L'humor i la sàtira són aquell mirall encorbat que deforma la realitat a la introducció de *La reina de les neus* de Hans Christian Andersen. Els dimonis es van passant aquest mirall que estrafa coses i persones i que tanta gràcia els provoca fins que arriba als àngels i dels àngels arriba a Déu. I Déu

l'esmicola en mil bocins perquè veu en la mofa, la befa i la distorsió de la realitat la llavor del mal. Aquests bocins de mirall es claven als ulls de persones, que mai més podran veure's a si mateixes i a les quals envolten amb pietat. Cauran en una mena de mal letàrgic, en una melangiosa estupefacció perpetua.

D'alguna manera, doncs, l'humor només és un punt de vista. És per això que crec que no hi ha d'haver límits als punts de vista de cadascuna. Reconèixer que s'ha de limitar els punts de vista és reconèixer que ha d'existir una autoritat competent per fer-ho. I jo no reconec el dret a cap autoritat de fi-

car-se en coses que no són de la seva competència. Això no vol dir que totes les bromes ens hagin de fer gràcia ni que tot l'humor funcioni. Segons un estudi que he fet, mentre siguis viva només et farà gràcia un 20% de la població i només faràs gràcia a un 20% de gent, i no necessàriament serà un 20% que coincideixi. No passa absolutament res.

Hi ha l'humor dels típics fanfarons, prepotents i abusadors, l'humor de la por. I hi ha l'humor de les qui van fent i s'ensopeguen i s'entrebanquen. Hi ha l'humor executat des de l'alçada i amb una maquinària estatal i policial al darrere, i hi ha l'humor de les qui actuen per lliure sense xarxa i sense mitjans. Que un o altre et sembli menyspreable o que el ball de dobles i triples lectures i les tombarelles sobre els contextos i la relativitat de les coses et permeti gaudir d'uns i no d'altres és una cosa social i cultural. Doncs fes-ho. Gaudeix-ne.

I si hi ha un humor que et molesta, et vexa o t'humilia recorda sempre que molestar, vexar i humiliar entren en el lot de funcions que pot comportar qualsevol art. Enfront d'això, indignar-se o ofendre's pot ser una opció. Com ho pot ser la de donar la volta a aquests acudits i insults i desactivar-los amb la millor eina que tenim: l'humor. També pots ignorar-los, evidentment. No cal entrar en diàleg amb qui no vol dialogar sinó esclafar-te. També és una opció. I cadascú sabrà la que vol i pot fer en cada moment.

Evidentment, en el que acabo de dir hi ha molts matisos i moltes notes a peu de pàgina, com per exemple si bombardejar amb bromes la població i aprofitar el totalitarisme dels mitjans per fotre's dels qui reben sempre la cara *xunga* de "l'estat del benestar" és llibertat d'expressió o mera propaganda, o si les suposades mesures per protegir sectors discriminats de les bromes serveixen per a alguna cosa. A vegades em sembla que aquestes mesures són un fals apoderament que el poder ens brinda, una arma de doble tall que al final el poder sempre ens acaba posant en contra. Que el poder ens faci entrar en el seu joc de *xivatos* i denúncies no sé fins a quin punt l'apuntala més que ens apodera. No ho sé segur. I l'humor també tracta d'això: de no donar mai res per segur. És per això que resulta un terreny tan incòmode i a la vegada tan necessari. ●

pàgina oberta

Canviar l'escola per canviar el món

Mario Parra

Expresident de la FAPAC del Vallès Oriental-Maresme

Les Nacions Unides, en la seva estratègia global contra el terrorisme, identifiquen com a quart pilar garantir els drets humans i l'estat de dret. En el cas dels infants, aquest pilar queda sintetitzat en la Declaració Universal dels Drets de l'Infant, de la qual Catalunya està lluny de ser una lleial complidora. Pel sol fet que el 28% de població menor de 16 anys -391.000 infants catalans- estigui sota el llindar de la pobresa, i defugint de qualsevol demagògia sobre terrorisme, podem afirmar que és una acció salvatge de l'administració.

Els catalans ens sentim una nació d'acollida, però la realitat a casa nostra és que segreguem per escoles l'alumnat en funció de la seva raça, religió o nacionalitat, i permetem que membres de l'administració presents a les Comissions de Garantia d'Admissió rifin un determinat perfil d'alumnes com si es tractés de bestiar. El *modus operandi* de l'administració que dona lloc a aquesta segregació s'estructura en diversos pilars. En primer lloc, una desinversió permanent en l'escola pública, que dificulta que sigui atractiva. En qualsevol dels 1.013 barracons que tenim a la pública -cortesia, en part, de Florentino Pérez- podríem rebre la visita de la Unitat de Radicalització dels Mossos. En segon lloc, un foment del copagament de les famílies a les escoles, que sovint han de suplir la manca de personal auxiliar (vetlladores, personal sanitari, intèrprets, etc.) necessari per assolir una veritable atenció a la diversitat. La legió de vetlladores i personal de neteja externalitzat sempre en precari i sempre en femení és, a ulls dels infants, part del *currículum ocult* que s'enduen a casa.

Hi ha una mancança de programes per fomentar l'educació crítica i alhora es permet als bancs que entren a classe per instruir sobre educació financera -no els explicaran mai l'expropiació de salaris via lloguers i habitatge. Però què no faran quan van renovar en ple 155 els concerts educatius a escoles que van cometre abusos sexuals a infants i fins i tot els van amagar?

L'administració pública té la capacitat d'establir rànquings de centres en funció dels resultats de complexes

i polèmiques proves externes -contra l'oposició de la comunitat educativa- i filtrar-los a la premsa, però és incapaç de garantir un àpat diari a infants en situació de pobresa. O la solució al menú halal, per exemple, en molts casos es resol amb una dieta ovolacteovegetariana, tot expulsant del servei l'alumnat.

Res fa pensar que els propers pressupostos de la Generalitat prevegin la gratuïtat i la universalitat del servei de menjador escolar com demana la Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC) i SOS Menjadors, ni cap pla de xoc contra la pobresa infantil i per la inclusió. La partida serà d'uns 80 milions d'euros en beques menjador, arribin fins on arribin; una total irresponsabilitat acceptar-los per insuficients. El govern també oblida conceptes bàsics com la sobirania alimentària i l'impacte sobre el territori del consum de proximitat, i es limita a repartir llet i fruita a les escoles d'alta complexitat, acceptant que a moltes llars no es fan els àpats saludables que pertoquen. Aquí no es tracta de repartir menjar, sinó d'assegurar que la integritat de la cadena alimentària i agrícola garanteixi el dret a l'alimentació sana i adequada.

No és estrany, doncs, que davant d'aquest panorama l'inspector de la Unitat Central de Proximitat i d'Aten-

ció Ciutadana hagi deixat la lluita contra el *ciberbullying* i es dediqui a la lluita contra el terrorisme a l'Àrea Tècnica de Planificació de la Seguretat, integrada al Centre d'Intel·ligència contra el Crim Organitzat (CITCO).

La vulneració dels drets més bàsics dels infants -han augmentat les desigualtats, se'ls segrega per nivell socioeconòmic i no se'ls garanteix un àpat diari- la podríem qualificar d'acte de desobediència per part dels governs. La llei de serveis d'atenció a les persones (#lleiaragonès) és el vehicle que ens porta a accentuar les desigualtats en aquest sistema neoliberal.

Que no ens sorprengui, doncs, que d'aquí a uns anys, no gaires, una proporció dels alumnes expulsats del sistema arribi a rebel·lar-s'hi en contra. Ens haurien de preocupar les eines que trien per fer-ho i la seva fàcil accessibilitat: xarxes socials plenes de vídeos i tutorials mostrant com produir substàncies 80 vegades més potents que el trinitrotoluen (TNT). No hi ha eines ni mecanismes suficients per controlar-ho.

Cal actuar i calen polítiques i partides pressupostàries orientades a tenir una única xarxa d'escola pública amb alumnat barrejat, intercultural i interclassista, per combatre la segregació escolar i l'estigmatització dels centres i garantir l'àpat diari. Desconcertem els Països Catalans. ●

/ TÀNIA MANZANAL CERDÀ

“

Que no ens sorprengui que, d'aquí a uns anys, una proporció dels alumnes expulsats del sistema arribi a rebel·lar-s'hi en contra

Fem una cervesa des de baix

La Fàbrica Capfoguer
de Santa Coloma
de Gramenet
/ RAMON SERRA

La producció artesana pot esdevenir una eina de transformació social amb propostes d'oci i consum alternatiu als grans oligopolis

Dani Farràs | @Danifa89

Trobar-nos per fer una cervesa pot semblar una banalitat, pot ser sinònim de descans, pot ser un moment de cures i de teixir comunitat. Pot implicar un retrobament puntual o una rutina. La cervesa pren part en rituals moderns com els de les aficions esportives o els festivals de música, i també té el seu passat ritualístic a l'antiga Mesopotàmia i a Egipte. Forma part de la tradició mediterrània i, malgrat que és molt probable que el que bevien fa més de 6.000 anys s'assemblés ben poc a les llaines que comercialitzen la majoria de multinacionals arreu del món, la base de cereals fermentats amb

aigua sembla que s'ha mantingut al llarg del temps.

Sembla que va ser la cultura egípcia la primera a deixar constància de les possibles variacions aromàtiques, afegint-hi malta i espècies, i fins i tot mel. Possiblement la cervesa era una beguda dolça, ja que la prenien calenta. Es manté la controvèrsia sobre el seu origen. Se'ls va fer malbé la mescla amb què havien de fer pa? Se'ls va podrir el gra mal guardat? Ara mateix tant és l'origen, ens importa el camí que ha fet que la beguda daurada per excel·lència sobrevisqués als temps de l'imperi romà amb tanta popularitat que heretés el nom de la deessa Ceres, que era l'encarregada de protegir l'agricultura.

No va ser fins que la producció de cervesa va arribar a monestirs cristians que es va afegir la flor del llúpol, que aporta l'amargor que coneixem avui, a més de contribuir a la conservació del producte. Algunes fonts atribueixen aquesta novetat a l'abadessa Hildegarda de Bingen, especialment prolífica en els camps de la teologia, la música i la ciència. De Bingen, vinculada com a precursora del feminisme dins el cristianisme per la també benedictina Teresa Forcades, va refutar en els seus textos la idea del pecat original lligat a la feminitat.

La cervesa en l'edat moderna
Amb la revolució industrial i l'aparició de la microbiologia, al segle »

» XVIII, es va iniciar la producció en massa i es va poder estudiar amb precisió el funcionament de la fermentació i de l'alcohol. Naixia així el model de negoci cerveser que abasteix el món sencer. No va ser fins a la segona meitat del segle XIX que les dues empreses cerveseres catalanes *mainstream* que coneixem, Damm i Moritz, van començar a produir-ne a l'Eixample de Barcelona, donant a llum a les populars cerveses d'estil Lager Pilsen, amb una fermentació ràpida, de baixa graduació i alta transparència.

Les cerveseries artesanals, per contra, volen ampliar els horitzons gustatius i dediquen esforços a fer una gran varietat de begudes amb fermentacions més lentes i qualitats més complexes. Segons la Castelló Beer Factory, es tracta d'oferir productes que afavoreixin una "cultura cervesera". Fàbriques artesanals, com la de Castelló o la Capfoguer, organitzen esdeveniments de degustació i tallers d'elaboració que contribueixen al coneixement i la reivindicació de la cervesa.

En les darreres dècades, tant a Europa com als Estats Units, se n'han popularitzat altres tipus que recuperen mètodes tradicionals i que busquen sorprendre les bevedores amb nous matisos, densitats, escumes i graduacions fora de la cervesa industrial. Les IPA (*india pale ale*) i les APA (*american pale ale*) estan caracteritzades per una alta graduació alcohòlica i més presència de llúpul, elements que facilitaven la conservació de la beguda en els viatges transoceànics i que ara s'aprofiten per afegir complexitat organolèptica.

L'explosió de l'artesana

Als Països Catalans, aquest augment del gust per les varietats de cervesa ve en part afavorida pel rebuig d'una part de la població al monopoli comercial d'una sèrie d'empreses que s'han posicionat contràries al dret d'autodeterminació. El consum esdevé una eina política i un element clau per desenvolupar un tipus d'economia o un altre. Tanmateix, Damm té presència com a patrocinadora en un percentatge altíssim d'activitats culturals i esportives, segons detallava Joan Pol Alcaraz en un article titulat "Les mordasses del patrocin musical" -publicat a la *DIRECTA* 460-, un factor que afavoreix el seu control en la construcció de part dels relats culturals i artístics hegemònics.

A Santa Coloma de Gramenet, el 2008 va néixer la Capfoguer, amb una vocació clara d'esdevenir alternativa a les cerveses de l'oligopoli. Han anat fent un camí lent però ferm en la seva professionalització i ampliació, especialment d'ençà que el 2015 van accedir a un crèdit de Coop57. A

Festa de la Collita del Llúpul al local de Castelló Beer Factory

/ R. S.

Fàbriques artesanals, com la de Castelló o Capfoguer, organitzen esdeveniments de degustació i tallers

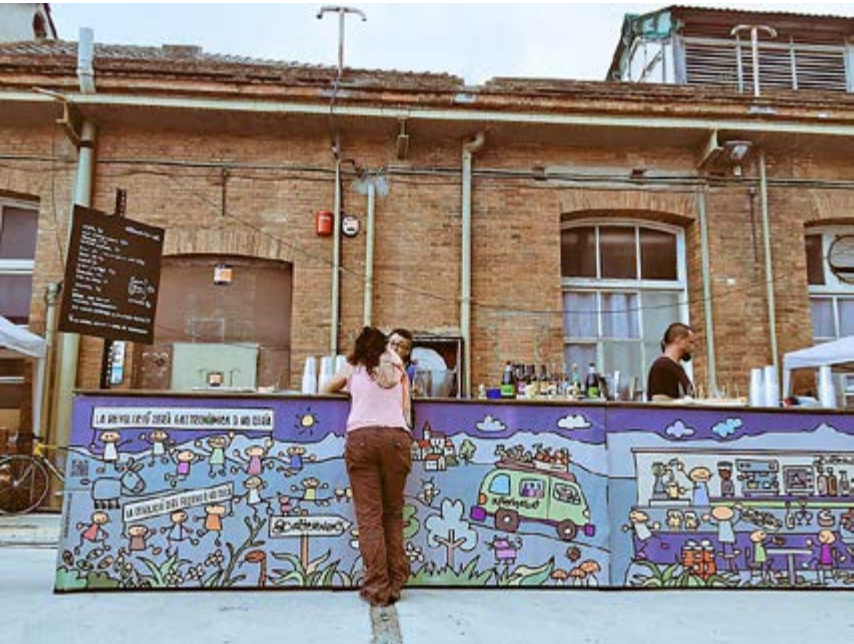
més de la producció de cervesa, ofereixen un espai d'oci i restauració on tenen cabuda un seguit de propostes d'alimentació partint d'una voluntat intercooperativa. Els proveïdors locals

nodreixen el menú setmanal i les nits de pinxos, tot plegat a preus populars.

Han aflorat centenars de projectes de diferent envergadura, però no sempre amb aquesta vocació transformadora que, per la cooperativa Alterevents de Ripollet, implica treballar des d'una òptica anticapitalista, amb capacitat de tenir una incidència real en el seu àmbit d'actuació i a partir de l'autogestió. Alterevents, amb seu al Lokal del municipi vallesà -una sort d'ateneu que serveix de trobada per a grups feministes, municipalistes i sindicals de la ciutat-, treballa com a distribuïdora alimentària d'economia

social i solidària, com a servei de catering i com a organitzadora de barres alternatives arreu a través de l'autoorganització, l'autogestió i la cooperació.

Per aprofundir en iniciatives de cervesa artesana, parlem també amb El Pa Sencer, un projecte gastronòmic i cultural resident a l'Ateneu Popular de les Corts. Josep Ribas, que hi participa, destaca que la gran varietat en l'oferta i la qualitat superior de les cerveses artesanals enfront de les produïdes en massa són els dos factors clau en el creixement de la demanda. Tanmateix, explica que, en el context de monopoli, les petites productores

Barra alternativa
durant el BAM
Cultura Viva 2019

El col·lectiu El Pa
Sencer té la seu a
l'Ateneu Popular de
les Corts de Barcelona

es troben amb la dificultat de generar processos de distribució eficients i que puguin arribar al gran públic. Tenen una gran mancança en la recuperació d'envasos que els pugui ser rendible, de manera que opten majoritàriament per ampolles de vidre sense retorn o bidons de plàstic d'un sol ús, que no impliquen ni recollida ni neteja per a la seva reutilització. “Hi ha molt de camí a fer en aquest aspecte i el problema no és la falta de conscienciació”, remarca.

L'arrelament al territori és percebut per Ribas com un element cabdal en la proliferació de projectes de cervesa artesana. La Castelló Beer Factory és una de les moltes certeres locals que han sorgit darrerament, en aquest cas, al País Valencià. Es tracta de quatre socis que promouen sengles aspectes del projecte, que inclou la producció, els processos de venda i administració i, com a factor diferencial, un bar-cerveseria des del qual aspiren a facilitar

el coneixement del món cerveser i el gust per la cervesa de qualitat a la població de Castelló. El seu suport explícit a l'equip de futbol local, a partir de la producció d'una cervesa específica, l'Albinegra 1922, ha servit per arribar a nous sectors de la població local, tot i que matisen que venen més fora de casa que a la pròpia seu. La iniciativa de les certeres de temporada és compartida

Des de Pa Sencer destaquen que la varietat en l'oferta i la qualitat superior són els dos factors clau en el creixement de la demanda

també per la cooperativa Capfoguer amb La Xava, una varietat que treu el millor de llúpul de la Garrotxa, i d'altres de commemoratives per a esdeveniments.

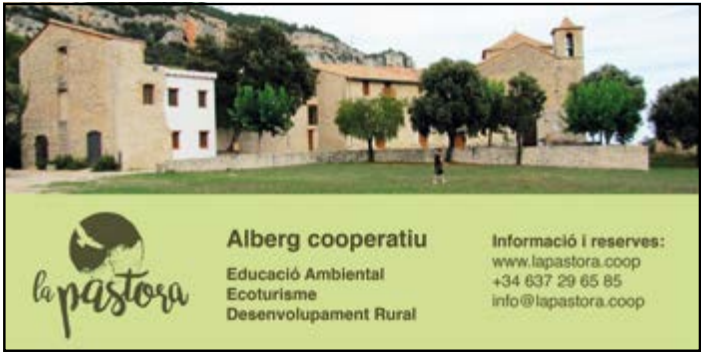
Lluita contra el monopoli d'Estrella Damm

En general, en la producció artesana no és majoritari el model cooperatiu, però la mida reduïda de les empreses fa

que el respecte pel medi ambient i la sostenibilitat en els llocs de treball siguin valors preeminents, apunten des de la Castelló Beer Factory.

Des d'Alterevents, expliquen que l'horitzó de molts projectes que empren “la gastronomia i la prava” com a eina de transformació social hauria de ser el de desterrar les multinacionals de les festes, mitjançant la intercooperació i el suport mutu. És impossible, diuen, “generar un espai festiu o una trobada des d'una lògica anticapitalista comptant amb les grans marques de cervesa, que són símbols del capitalisme i, en alguns casos, herència directa del feixisme” –en clara referència a Estrella Damm i l'imperi empresarial de Demetrio Carceller. En contraposició, posen com a exemples positius la barra del BAM Cultura Viva de Barcelona o la del festival de música i cultura negra Say It Loud, projecte desenvolupat amb una àmplia gamma de proveïdors de béns i serveis provinents de l'economia social i solidària. ●

Alterevents posa com a exemples positius la barra del BAM Cultura Viva de Barcelona o la del festival de música i cultura negra Say It Loud

Rostres de resistència

Lluny de les fotos de postal a què ens té habituades Budapest, viatgem a la menys coneguda trinxera contra l'autoritarisme de Viktor Orbán que perviu a la capital hongaresa

Marina Garcia Morante | @La_Directa
Budapest

“Soc un home gran amb una samarreta de ‘Refugees Welcome’, em veuràs ràpidament, aquí això no és comú”. Així s’identifica Sandor Szöke, activista antifeixista hongarès, vicepresident del Parlament Gitano -organització política romaní independent- i membre de Roma Versitas -agrupació internacional per a la promoció escolar gitana. Ens presentem i s’introdueix: “Soc l’únic membre paio de l’organització, però... Què havia de fer? La situació és molt greu, hi ha grups paramilitars agredint brutalment comunitats gitanes. Em recorda al nazisme i no vull ser-ne còmplice”.

De fet, Szöke explica com han d’organitzar-se, de manera clandestina, cada any per preparar les accions de boicot a la Marxa de l’Honor, un acte que honra la memòria del nazisme i les forces feixistes de la Creu de Fletxa hongaresa, derrotats per l’Exèrcit Roig Soviètic el febrer de 1945. “El govern i la policia l’avalen i la marxa atreu membres del moviment neonazi internacional”. El 2019 hi van assistir uns 3.000 individus.

Govern de la repressió

Szöke deixa ben lluny el telèfon mòbil per poder parlar tranquil·lament. No és un excés de zel, ja que el govern de l’ultradretà Viktor Orbán ha fet ús d’una repressió feroç per desarticular espais, moviments i lluites. En les eleccions de l’abril de 2010, Orbán, líder de la formació conservadora i nacionalista Fidesz - Unió Cívica Hongaresa, va obtenir el 52,73% dels vots, un resultat que li va permetre no només ser primer ministre sinó fer modificacions a la Constitució del país. Així, la nova carta magna prohibeix els matrimonis entre parelles LGBTI+ i els mecanismes de decisió política i judicial també n’han sortit perjudicats. El 2014, Orbán va revalidar la victòria, i en les eleccions parlamentàries de l’any passat la seva llista va obtenir el 48,9% dels vots -actualment és la primera força política d’Hongria.

Des de llavors, assegura Szöke, uns quinze espais que acollien experiències d’autoorganització popular han estat clausurats. En l’actualitat, pràcticament l’únic que queda actiu a Budapest és l’Aurora, convertit en un símbol de resistència. El centre -pel qual es paga un lloguer a un propi-

etari establert a Àustria- alberga organitzacions LGBTI+ o de suport a la població romaní i ha de desenvolupar la seva activitat amb nombroses restriccions de permisos i horaris. El govern busca desarticular qualsevol espai que pugui teixir un discurs alternatiu.

“Però, a més de restriccions i traves legals, quins altres mecanismes de repressió utilitza el govern?”, pregunto. “A vegades truques a un contacte i es reproduïxen converses teves anteriors”. També relata com a ell mateix li inspeccionen els comptes dues vegades a l’any i que la premsa, controlada directament pel govern després de diverses modificacions legislatives, difama i humilia activistes i organitzacions. “Fins i tot marquen amb adhesius i pintades els espais socials, com en l’època nazi amb l’estrella jueva”, explica.

A la diana

Rescatant la menció als grups paramilitars, li pregunto per la situació del poble gitano i les xarxes de resistència. I és llavors quan em convida a traslladar la nostra conversa a un barri gitano, on l’organització Parlament Gitano desenvolupa

Clandestinament, s’organitzen accions de boicot a la Marxa de l’Honor, un acte que honra la memòria del nazisme

En l’actualitat, pràcticament l’únic que queda actiu a Budapest és l’espai Aurora, convertit en un símbol de resistència

Sandor Szöke,
activista antifei-
xista hongarès,
vicepresident del
Parlament Gitano
/ MARINA GARCIA
MORANTE

gran part de l'activitat. Passem una porta metàl·lica i entrem a un gran pati interior, envoltat d'edificis amb balcons plens de flors. A l'entrada hi ha imatges i noms d'activistes -principalment gitanos- per la defensa dels drets humans. Allà, m'adverteix del risc de fer fotografies: és un espai on es desenvolupen programes educatius i on viuen famílies, i, per tant, és un blanc desitjable per a l'extrema dreta. Entrem als baixos d'un dels edificis, on hi ha Aladár Horváth, membre del Parlament Gitano, primer candidat del Partit Gitano Hongarès (2014) i primer gitano al Parlament hongarès (1990-1994). La conversa deriva envers l'estratègia governamental permanent de guetificació del poble gitano. Horváth va ser un dels fundadors del comitè antiguet a Miskolc, i afirma que la creació de guetos, mitjançant processos violents de desallotjament, és una pràctica habitual. Traslladen les famílies a zones allunyades del centre, àrees que no tenen ni aigua corrent. Però també recorda, amb la mirada il·luminada, com van sostenir quatre setmanes de mobilització permanent per romandre a casa seva, impulsant els comitès antiguet com a experiències d'autoorganització gitana.

“És aquesta segregació la que permet les agressions a les famílies gitanes”. Horváth explica que sis persones gitanes van ser assassinades en mans de grups paramilitars entre el 2008 i el 2009. El cas més extrem va ser la mort de Robert Csorba i el seu fill Robika, de cinc anys, assassinats a trets mentre fugien d'un foc a casa seva provocat amb bombes incendiàries per un grup paramilitar.

Fa dos anys,
l'organització
Parlament Gitano va
ser desallotjada del
seu local al districte
vuitè de Budapest

Lluny del pessimisme,
la resistència segueix
tractant d'organitzar-se
malgrat la repressió.
Encara queda molt
per lluitar i guanyar

“Aquests grups continuen patrullant pobles i ciutats a Hongria”, lamenta Horváth.

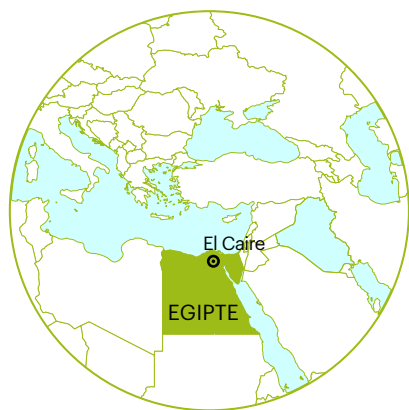
La resistència, segrestada

Reben una trucada i em comenten que han de marxar, però m'ofereixen acompanyar-los. Agafem el cotxe i ens dirigim a una zona que sembla un polígon. Arriba un altre home amb diverses cintes mètriques i una dona amb una carpeta. Szöke em situa. Fa dos anys, l'organització Parlament Gitano, fundada el 1991, va ser desallotjada del districte vuitè de la capital, on duïen a terme la seva activitat. El govern apel·lava als problemes estructurals de l'edifici on es trobaven i a la suposada existèn-

cia d'impagaments mai acreditats. Així doncs, la que llavors era la seu del diari *Amaro Drom Roma*, d'un servei jurídic gratuït contra la discriminació, de projectes educatius i d'una galeria d'art gitana contemporània, va ser condemnada a l'abandó.

“I tot el material històric? I les obres d'art?”, pregunto. “Per això hem vingut”, respon l'home amb les cintes mètriques. Es tracta de Csaba Szilágyi, coordinador del programa de drets humans de l'Arxiu ÓSSA. Tot va ser requisat pel govern, i actualment es troba en un soterrani del polígon on érem. Ens hi dirigim. És un edifici en mal estat, amb esquerdes a les parets. Entrem, baixem les escales i allí hi ha el material. Trec la càmera de fotos i el servei de vigilància s'alerta. Szöke els explica que soc periodista i li comencen a fer preguntes: “Per a què vol les imatges?”, “D'on és?”. Al final, podem prosseguir. Enterrades en aquell soterrani hi ha les obres d'art de la Galeria d'Art Gitano -ara en mal estat-, equips informàtics danyats i centenars d'obres literàries de memòria històrica i cultura gitana, que Szilágyi mesura amb paciència. L'objectiu és registrar tot el material que el govern d'Orbán va requisar a l'organització civil gitana.

Lluny del pessimisme, la resistència segueix tractant d'organitzar-se malgrat la repressió. Encara queda molt per lluitar i guanyar. “Ara que encara podeu, feu de l'antifeixisme un moviment de masses a la teva terra”, clama Szilágyi. De camí a la parada d'autobús, em creuo amb centenars de turistes decidides a participar del Sziget Festival a la capital hongaresa, un esdeveniment que té com a lema “Revolució de l'amor, illa de llibertat”. ●

Protestes inusuals a l'Egipte d'Al-Sisi

El règim reacciona amb una onada massiva de detencions amb l'objectiu de curtcircuitar qualsevol intent de represa de la revolució de 2011

Marc Español | @mespanolescofet
El Caire

La nit del divendres 20 de setembre, Egipte va viure el que moltes creien que no tornaria a passar en molt de temps. Centenars de persones, sobretot joves, van sortir al carrer de diverses ciutats per protestar contra el president Abdel Fattah al-Sisi, un fet inesperat que s'ha convertit en el darrer dels desafiaments per al règim de l'exmariscal.

Al Caire tot va començar poc després del gran derbi de futbol del país, que enfrontava els dos equips més populars d'Egipte. Grups reduïts de joves, amb cert temor, es van començar a reunir al centre de la capital, davant del titubeig d'unes forces de seguretat visiblement desconcertades en els primers compassos de la nit. En altres ciutats va planar també la confusió, el desordre i, en almenys un cas, la permissivitat de la policia, segons van recollir el matí següent mitjans locals. Una actuació estranya per part d'un cos que en els darrers anys ha esclafat sense pietat qualsevol indici d'oposició. La incredulitat es va estendre també per les xarxes, on imatges de les protestes van començar a circular ràpidament. "Està passant", resaven alguns missatges, perplexos. Estava tornant a passar.

A mesura que avançava la nit, les forces de seguretat es van començar a desplegar amb més contundència, i les protestes van acabar sent dissoltes amb violència, gasos lacrimògens i detencions que vam poder presenciar al centre del Caire. Actuacions policials similars, incloent-hi l'ús de perdigons, es van reproduir en altres ciutats del país durant aquella nit, segons han pogut documentar amb posterioritat organitzacions de drets humans. "Les evidències mostren que la policia va utilitzar en alguns casos vehicles [blindats] MIDS, produïts a França, i vehicles [de defensa] IVECO, produïts a Itàlia", per dispersar les protestes, detalla Husein Baoumi, investigador d'Amnistia Internacional.

En un intent de donar continuïtat a les protestes del divendres 20, l'endemà van tenir lloc mobilitzacions a la ciutat portuària de Suez, l'única on la gent es va atrevir a sortir al carrer. Una setmana després, les crides a manifestar-se només van ser respostes en almenys dues localitzacions del Caire, segons va informar el mitjà indepen-

Grups reduïts de joves, amb cert temor, es van reunir el 20 de setembre al centre del Caire després d'un derbi de futbol

La incredulitat es va estendre per les xarxes, on imatges de les protestes van començar a circular ràpidament

dent egipci *Mada Masr*. La repressió del règim havia passat a ser massa contundent.

Inicialment, l'esclat de les protestes va ser encoratjat en bona part pels vídeos difosos a través de les xarxes per un jove empresari egipci que ha treballat durant quinze anys amb el totpoderós exèrcit del país. Des del seu autoexili a Catalunya, i impulsat per una aparent pugna personal vinculada als diners, Mohamed Ali va començar a denunciar a principis de setembre la suposada corrupció i el malbaratament de fons públics d'Al-Sisi i la cúpula castrense egípcia en projectes superflus, i va fer crides a mobilitzar-s'hi en contra.

Els missatges d'Ali van rebre molta atenció a Egipte, però el seu impacte va augmentar encara més després que Al-Sisi decidís adreçar-s'hi amb acusacions durant una conferència organitzada de forma precipitada amb aquest objectiu. En la seva intervenció, l'exmariscal va negar part de les informacions, en va treure importància o se'n va vanter. La resposta descarada d'Al-Sisi només va ajudar a inflamar encara més els ànims de la població, que durant anys ha hagut d'acceptar sense vot ni paraula una draconiana recepta d'austeritat econòmica que ha disparat els nivells de pobresa. Així mateix, seguint

l'èxit dels vídeos d'Ali, altres activistes i exoficials de l'exèrcit i de la intel·ligència egípcia van difondre els seus propis missatges, en els quals acusaven també les autoritats de diversos casos de violació de drets humans, corrupció i mala gestió.

No va ser fins al dilluns 30 de setembre que Al-Sisi, en un escrit difós a través de les xarxes socials, va mostrar-se comprensiu amb l'enuig de població de classe baixa per la retirada de part dels subsidis de què gaudia fins fa poc, i va obrir les portes a considerar les seves demandes. Tot i això, l'exmariscal no va vincular-ho explícitament amb les mobilitzacions.

El règim es mobilitza

El dia que van esclatar les protestes, l'exmariscal es dirigia cap a Nova York per atendre a l'Assemblea General de les Nacions Unides. Va plantejar-se cancel·lar la cita en vista de les crides a mobilitzar-se fetes els dies previs al 20 de setembre, però finalment va decidir tirar endavant. D'aquesta manera, el país va poder exhibir el suport de què gaudeix entre la comunitat internacional, inclòs el del president en funcions del govern espanyol, Pedro Sánchez, amb qui es va reunir. Mentrestant, a Egipte, el règim es va activar ràpidament en un intent desesperat per restar importància a les protestes, desacreditar-les, impedir que se'n produïssin de noves i mobilitzar la seva claca perquè mostrés el seu suport als carrers.

En aquesta línia, organitzacions de drets humans locals havien documentat, en el moment de tancar aquesta edició, la detenció de més de 2.200 persones des del divendres dia 20, la qual cosa converteix l'onada d'arrestos en marxa en la més contundent des que Al-Sisi va assumir formalment el poder el 2014, un any després d'executar un cop d'estat. Entre les persones detingudes destaquen advocades, polítiques, acadèmiques, periodistes i activistes sense relació amb les protestes, però que són vistes amb molt de recel per les autoritats. El fiscal general d'Egipte, per la seva part, va emetre un comunicat el dijous 26 en què admetia haver interrogat "no més de mil persones", una xifra que va augmentant dia a dia però que encara deixa centenars de persones oficialment desaparegudes.

L'exmariscal Al-Sisi va arribar al poder via cop d'estat, però actualment rep honors de tots els líders occidentals

Paral·lelament a la campanya d'arrestos, les forces de seguretat s'han desplegat en els punts més calents d'Egipte, en un intent de dissuadir noves protestes. El divendres 27, l'emblemàtica plaça Tahrir, símbol de la Revolució de 2011 que va derrocar el dictador Hosni Mubarak, s'havia convertit en una fortalesa de la policia, on no es permetia l'accés. Totes les parades de metro, ponts i carrers propers es trobaven totalment o parcialment tancats.

A més a més, el règim ha restringit l'accés a algunes xarxes socials i aplicacions de missatgeria, han bloquejat pàgines de notícies com la de la BBC per la seva cobertura de les protestes, i ha enviat advertències a tots els mitjans estrangers al país. Els mitjans egipcis afins o controlats pel règim han intentat, al seu torn, transmetre un missatge d'aparent normalitat, minimitzant la importància de les protestes i intentant deslegitimar-les atribuint-les a sectors islamistes o conspiracions estrangeres.

Les protestes van ser encoratjades en bona part pels vídeos difosos per un empresari exiliat a Catalunya

Els mitjans egipcis afins o controlats pel règim han intentat, al seu torn, transmetre un missatge d'aparent normalitat

Igualment, ha intentat mobilitzar sectors afins a Al-Sisi per exhibir el seu suport. La primera mostra en aquesta direcció va tenir lloc a l'aeroport de la capital egípcia durant la tornada del raïs al país procedent de Nova York, ocasió que l'exmariscal va aprofitar per adreçar-se als mitjans -en una posada en escena perfectament preparada-, desacreditar les protestes i amenaçar que una revolució com la de 2011 no es tornaria a produir.

Així mateix, una setmana després de les protestes del 20 de setembre, es va organitzar a l'est del Caire una concentració a favor del raïs que va reunir milers de persones en un ambient festiu tolerat per les mateixes autoritats que havien tancat amb puny de ferro altres zones de la ciutat. Com és habitual en aquest tipus de mobilitzacions a favor d'Al-Sisi, partits polítics i individuals afins a l'exmariscal van involucrar-se en l'organització de l'esdeveniment, facilitant el transport i repartint menjar per tal d'animar la mobilització. ●

EL RENTAT VERD DEL PRESIDENT XILÈ

En flagrant contradicció amb les seves polítiques, el president Sebastián Piñera s'ha erigit a la Cimera del Clima com un líder internacional de la protecció del medi ambient

L'anàlisi de Meritxell Freixas | @MeritxellFr

Periodista
Santiago de Xile

La Cimera del Clima que va tenir lloc a Nova York a finals de setembre va esdevenir la millor tribuna que se li podia haver presentat al president de Xile, Sebastián Piñera, per erigir-se com a defensor del medi ambient i líder internacional en la protecció del planeta. Va començar a projectar aquesta imatge durant la cimera del G7 a Biarritz -on va assistir com a convidat- en assumir el rol de "coordinador" de l'ajuda per combatre els devastadors incendis de l'Amazònia que el president brasiler Jair Bolsonaro va minimitzar.

Piñera, que serà l'amfitrió de la propera edició de la Conferència de les Parts de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (COP25) -que se celebrarà a Santiago el desembre d'enguany-, va impulsar un acord entre 70 països -entre ells l'Estat espanyol- per revisar els plans de reducció de les emissions de CO₂ i reafirmar el compromís amb els objectius de l'acord de París. "El canvi climàtic és la mare de totes les lluites perquè és la lluita per la supervivència", va dir des de Nova York el president xilè. "El desenvolupament o és sostenible o no serà desenvolupament, perquè aquests dos conceptes no competeixen, sinó que es complementen", va afegir en referència al negacionisme que personatges com Donald Trump o Jair Bolsonaro han manifestat sobre l'emergència climàtica.

El mandatari es va comprometre a defensar els oceans a la pròxima COP25 i va ser premiat amb el Global Citizen Award que atorga l'Atlantic Council, un *think tank* de l'àmbit dels afers internacionals creat per promoure el lliure comerç entre els Estats Units i Europa. "Per la seva exemplar contribució a la comunitat global i lideratge innovador en

El premi ambiental atorgat a Piñera ha molestat profundament les organitzacions ecologistes

la lluita contra el canvi climàtic", va justificar l'organisme, que també ha guardonat figures com el president argentí Mauricio Macri o els estatunidencs Bill Clinton, George Bush o Henry Kissinger.

Un discurs contradictori

Que Piñera fos l'escollit per rebre un reconeixement ambiental va molestar profundament les organitzacions ecologistes del país: "El president aprofita aquestes instàncies per mostrar al món un país que té poc a veure amb la greu realitat mediambiental que afronta", va criticar la representant de Greenpeace Andí a Nova York, Amanda Starbuck. I és que la retòrica del xilè es contradiu frontalment amb diverses iniciatives que ha impulsat el seu govern i que impliquen retrocessos en aquesta matèria, entre elles un polèmic pla de descarbonització que preveu mantenir les centrals termoelèctriques fins al 2040. Les crítiques i la pressió de Fridays for Future Santiago van fer recapacitar el mandatari, que, quan va tornar dels Estats Units, va anunciar que avançaria la data del tancament, tot i que no va especificar quan.

L'altra gran patata calenta per al lideratge ambiental de Piñera és la contaminació dels municipis de Quintero i Puchuncaví, que conformen el complex industrial més gran de la regió de Valparaíso. L'any pas-

sat, més de mil persones de la zona van resultar intoxicades per inhalació de gasos tòxics. A Puchuncaví encara funcionen 4 de les 28 termoelèctriques a carbó que hi ha al país. Davant dels caps d'estat de l'ONU, Piñera va assegurar que ha posat en marxa "un renovat i exigent pla de descontaminació" per a la zona, però les veïnes sostenen que no hi ha hagut cap millora i que les empreses segueixen contaminant.

L'amenaça de la mineria a les àrees protegides, la sequera agreujada per l'agricultura intensiva i l'extractivisme, l'impacte de la indústria del salmó al sud del Pacífic o la desprotecció de les glaceres, són altres assignatures pendents de Xile. Segons l'Institut Nacional de Drets Humans (INDH), al país hi ha 116 conflictes ambientals: 62 actius, 30 latents i 24 tancats.

El colofó d'aquest *greenwashing* -rentat d'imatge verd- és la persecució política i judicial de les defensores mediambientals. El líder maputxe Alberto Curamil, que a l'abril va ser guardonat amb el premi ambiental Goldman, conegut com el Nobel verd, amb el qual l'any 2015 també es va reconèixer la tasca de l'hondurenysa Berta Cáceres -assassinada el 3 de març de 2016-, fa més d'un any que està en presó preventiva després de ser acusat de participar en un delicte comú per una denúncia anònima.

El president vol arribar al desembre amb un lideratge fort en matèria ambiental. Les grans empreses participaran a la COP25, algunes fins i tot la finançaran. A priori, que Piñera aixequi la bandera verda no tindrà costos per les seves relacions amb l'elit econòmica, però les organitzacions mediambientals no s'ho miraran de braços plegats i s'encarregaran de convertir l'esdeveniment en un altaveu per a les seves protestes i reivindicacions. ●

/ LAURA CERCÓS

Jo també faig sexe!

La sexualitat femenina es fa visible a les xarxes socials a través d'il·lustracions, vinyetes i altres continguts artístics que trenquen els tabús i els prejudicis que l'han envoltat sempre

Laia Ninot | @lainin98

Joana Maestre | @joanamccc

Laura Cercós | @cercos_tuset

“Vaig compartir a les xarxes que m'havia comprat un vibrador i vaig rebre molts missatges de noies i dones que em preguntaven coses com ‘però, tu et masturbes?’ o ‘tenir un vibrador és compatible amb tenir nòvio?’”. Així és com Marta

Puig, coneguda com a @LyonaIvanova a les xarxes socials, va creure que calia parlar més de la sexualitat femenina. Ara, amb més de 128.000 seguidors al seu compte d'Instagram, aquesta comunicadora audiovisual es dedica a il·lustrar a través de vinyetes la relació entre ella i el seu cos, des de la masturbació o la menstruació fins a la manera com es mira al mirall o com viu les seves relacions sexoafectives.

Però no és l'única. Ja són moltes les dones que comparteixen continguts similars amb l'objectiu de normalitzar, socialitzar i reivindicar un apoderament del seu cos i de la seva sexualitat. Flavita Banana (547.000 seguidors), Lola Vendetta (445.000), Noemi Casquet (117.000) o Solamegusto (19.200) són alguns dels noms més coneguts d'aquesta nova generació d'activistes que utilitzen plataformes com Instagram, YouTube, Twitter o Facebook per difondre el seu missatge. “Les dones estem començant a fer el que ens surt de la figa, i per a mi és un ho-

nor poder formar part d'aquesta revolució”, comenta l'artista Marta Piedra (@marta.piedra), que amb els seus dibuixos ja arriba a més de 144.000 usuàries d'Instagram.

Totes aquestes publicacions tenen una cosa en comú: trenquen amb la visió hegemònica de la sexualitat femenina. Piedra, per exemple, reivindica en moltes vinyetes els genitals no normatius que disten de la idea creada per la pornografia. Una altra il·lustradora, Sara Jotabé (@sarajotabe), defensa una sexualitat basada “en el coneixement i l'autoconeixement del nostre cos”. “No es tracta de posar el sexe per bandera, sinó de fer d'un tabú una cosa natural”, reflexiona també a través dels seus dibuixos, que parlen des de la masturbació fins a la denúncia de comportaments masclistes vers els cossos de les dones. Per Marta Puig, la sexualitat normativa que ens ensenya la societat és el que cal intentar canviar: “Des de petits, els nens es masturben en grup i, si les nenes es masturben, són les *guarres* de la classe. Tenen totalment reprimida la seva sexualitat”.

Com explica l'escriptora Marcela Lagarde en el seu llibre *Los cautiverios de las mujeres: madresposas, monjas, putas, presas y locas*, la sexualitat femenina sempre s'ha concebut a través de dos espais vitals: el de la procreació i el de l'erotisme. Aquest segon, però, ha estat històricament subordinat i al servei del »

» primer, ja que el sexe per a les dones quedava reservat únicament a la seva funció vital de mares -en el cas de les dones normatives- o a la satisfacció del desig sexual masculí -en el cas de les treballadores sexuals. A grans trets, una visió patriarcal molt lligada a la religió que reserva als homes la capacitat de practicar sexe per plaer.

Però que ara s'hagi fet més visible una sexualitat femenina que trenca amb aquesta idea no ve del no-res. El camí cap a l'alliberament sexual de les dones el van obrir, segons la doctora en Sociologia per la Universitat de Granada Mar Venegas, els canvis promoguts pels moviments feministes de principis del segle XX. “La lluita feminista ha obert espais on poder parlar obertament d'aquests temes. Si avui ho podem fer, és gràcies als avenços que es van aconseguir amb les lluites anteriors”, explica Venegas.

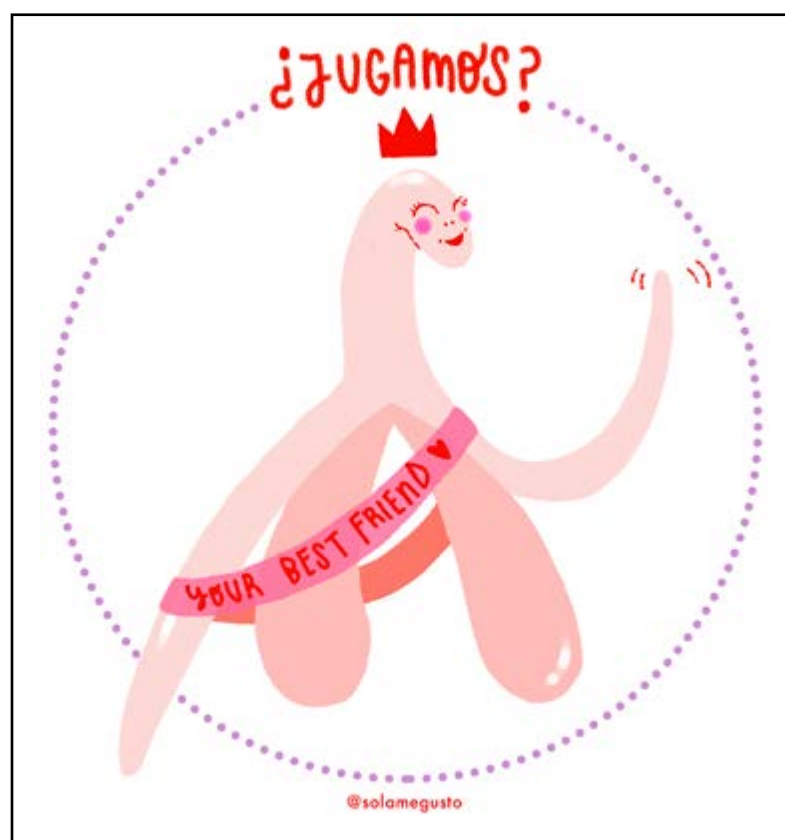
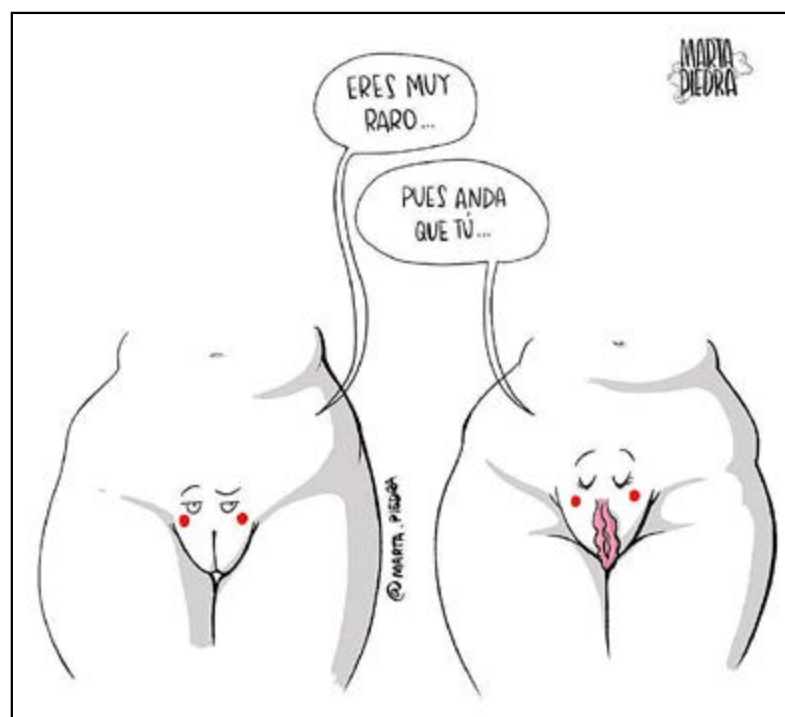
Així és com, hereves d'aquest esperit de lluita i reivindicació, les feministes del segle XXI troben en les xarxes socials una eina per reivindicar una sexualitat pròpia que trenqui amb la “puresa sexual femenina” que s'ha imposat. Així ho defensa la doctora en Sociologia i antropòloga social Andrea García-Santesmases: “Ja no es tracta de si podem follar com els *tios*, sinó: ‘Volem follar com els *tios*? Com volem follar?’”.

L'educació, dues passes enrere dels moviments feministes

Tot això succeeix en un món on internet ha passat a ser un agent clau en la socialització de la sexualitat del jovent. Segons un estudi anomenat “Nova pornografia i canvis en les relacions interpersonals”, promogut per la Xarxa Joves i Inclusió, set de cada deu joves resolen els seus dubtes sobre sexualitat a internet o amb les seves amistats. Això demostra que l'educació sexual que reben a l'escola o a l'institut no respon a totes les preguntes que tenen sobre el tema. De fet, el mateix estudi conclou que “quasi un 80% dels i les joves diuen no haver rebut una educació afectivosexual satisfactòria o no l'han tingut en absolut”. Segons García-Santesmases, la formació que s'imparteix a les escoles és encara “molt biologicista i anecdòtica”, centrada en “la prevenció i la por”. “No hi ha una formació envers la sexualitat com un joc, sinó com un perill. T'ensenyen com posar un preservatiu per no quedar-te embarassada o no contraure una ETS [malaltia de transmissió sexual], en comptes d'ensenyar-te a distingir entre el clitoris i la vagina”, explica la sociòloga.

Ara, però, comença a haver-hi apostes reals per incloure al currículum escolar una educació afectivosexual basada en l'afecte, posant el cos al centre i des d'una perspectiva de gènere. Aquest curs, 300 centres d'educació catalans s'adheriran

L'escola està lluny de ser un dels principals agents de socialització de la sexualitat d'infants i adolescents; ara per ara, internet segueix jugant-hi un paper clau

al programa “Coeduca’t”, que pretén destacar des de P3 fins a 4t d’ESO els aspectes afectius de les relacions, anant més enllà de la prevenció. De moment, però, és una prova pilot i no s’implantarà en totes les escoles i instituts fins d’aquí a tres anys.

Sigui com sigui, l'escola està lluny de ser un dels principals agents de socialització de la sexualitat d'infants i adolescents. Ara per ara, internet juga un paper clau en la configuració de la sexualitat del jovent. Per la doctora García-Santesmases, això marca una diferència amb les generacions anteriors, ja que “abans hi havia molt poques formes autònomes de formar-se”. “Internet és una oportunitat, però també un perill”, puntualitza la sociòloga.

Internet: una arma de doble tall

La irrupció de les noves tecnologies també ha comportat veure com discursos masclistes i d'odi es feien visibles amb total impunitat. “A mi em van censurar una vinyeta, suposo que pels mugrons. Que són dos puntets, eh, em sembla al-

Il·lustracions d'algunes de les autores amb més reconeixement a les xarxes socials

El que per a unes significa una enorme revolució sexual, per a altres és l'apropiació per part del capitalisme d'un discurs sexual més alliberat

i es posa de manifest que també passa a altres dones. Això crea consciència col·lectiva", afegix. Des del perfil @Lyonalvanova es confirma aquesta sensació de col·lectiu entre les seves seguidors. "Ha sigut molt bonic veure com s'ha creat una mena de xarxa. Si una noia em pregunta alguna cosa, una altra m'ho respon", explica la seva alter ego en el món analògic Marta Puig.

Interessos capitalistes a les xarxes socials

L'impacte d'aquests comptes a les xarxes socials ha estat paral·lel a un augment de les vendes de joguines sexuals. Aquest negoci té un creixement anual del 7% i, segons un estudi de Technavio, es calcula que el 2023 generarà uns beneficis de 9,2 bilions de dòlars. El que per a unes significa una enorme revolució sexual, per a altres és l'apropiació per part del sistema capitalista d'un discurs sexual més alliberat i amb perspectiva de gènere. "Si visibilitzar el plaer femení suposa més guanys a les botigues de joguines sexuals, la sexualitat femenina anirà trencant aquestes barreres", considera García-Santesmases, referint-se a la ingerència dels interessos capitalistes en la visibilització de certs aspectes de la sexualitat femenina, com poden ser el plaer o la masturbació.

Però per fer arribar aquest discurs sobre la sexualitat femenina a tothom, encara queda una barrera molt més gran per trencar: la *bombolla de filtres* de les xarxes socials. Segons Eli Pariser, que és l'activista política que va encunyar aquest terme, les xarxes només ens ensenyen el que està en consonància amb els nostres interessos, la resta se'ns amaga. "Així no arribes a la globalitat de la població", es lamenta Marta Puig, i explica que el 84% de les seguidors de @Lyonalvanova són dones "que ja estan una mica conscienciades".

Tot i això, no deixa de ser significatiu que uns missatges que parlen obertament del plaer femení s'hagin fet un lloc a les xarxes i trenquin alguns tabús sexuals d'una societat encara molt tancada de mires. Però és que internet ha esdevingut el futur espai a conquerir pels moviments feministes, i tot apunta que hi ha moltes ganes i intenció de fer-ho. ●

lucinant", denuncia Marta Puig. "Després hi ha comptes que són superpornogràfics i aquests no els censuren", es queixa la il·lustradora, que veu com es criminalitza a les xarxes una sexualitat femenina que no està pensada per al gaudi dels homes. "Se segueixen permetent continguts masculistes a les mateixes xarxes socials que permeten difondre missatges que reivindiquen la sexualitat femenina", assenyala Sara Jotabé subrallant aquesta contradicció.

En aquest context, però, els missatges trencadors i subversius poden arribar a adquirir molta més força. Aquest és el cas del contingut que es publica al compte @Lyonalvanova, que molts cops planteja debats entre les seves seguidors i promou que comparteixin les seves experiències. "Hi ha noies que se m'han obert d'una manera brutal, explicant coses que no havien explicat mai. I poder-ho compartir les ha ajudat", explica Marta Puig.

Segons García-Santesmases, "les xarxes poden generar certs canvis en el món real", com s'ha demostrat amb el moviment del #MeToo. I també poden generar un gran impacte en les vides sexuals individuals de les usuàries d'aquestes xarxes. "Una cosa que ens pot semblar un problema individual es comparteix

La vida d'una AK-47

El relat de Sergi Fuentes Batllell | @sergifuentes

Viatgem fins a Cu Chi, al nord de Saigon, al Vietnam. En l'espessa selva, entre amagatalls, túnels i galeries subterrànies, vestigis de la guerra, arribem al camp de tir malgrat la forta calor i les imprecises indicacions d'altres visitants. L'estrèpit sonor dels trets ens guia pels camins. L'espai té un punt tètric, macabre, fins i tot depriment. Una fotografia de Ho Chi Minh presideix la sala de color gris. Auster.

Darrere d'un metacrilat malgastat, els guardes ens pregunten si volem disparar algun fusell. Jo no m'ho penso gens i demano una AK-47, tot i que dispo de més calibre. El guarda me la mostra i la subjecta a la tanca del camp mentre la miro amb un somriure tímid sota els llavis. Em poso les orelles per minimitzar el soroll del tret i la prenc amb força. Recolzo la culata a la meua espatlla, apunto a la diana que intueixo lluny i, mentre premo el gallet, imagino com aquesta arma va arribar fins a Cu Chi. El tret és sec i eixordador. El casquet de bala surt disparat enlaire i l'olor de pólvora impregna l'atmosfera que respiro. La Irene em mira i riu. Em pregunta si he apuntat. Li responc que sí, però em rebutja dient que és impossible encertar enlloc si tanco els ulls just en el moment de disparar.

Agafó aire de nou i continuo imaginant com l'arma va arribar fins aquí. Imagino que va ser confeccionada en alguna fàbrica de l'antiga Unió Soviètica els anys cinquanta. Sospito que va arribar al Vietnam en ple conflicte amb els Estats Units gràcies a la influència socialista. L'arma, molt popular entre els moviments guerrillers de tendència marxista d'arreu del planeta, hauria estat adoptada per un membre del Viet Cong, qui l'hauria batejat amb el nom de *Trung Trac*, la gran de les germanes Trung que els anys 40 del segle I es van rebel·lar contra el poderós imperi de la dinastia Han.

Apunto i, temorós pel retrocés, tanco els ulls quan el dit índex de la mà dreta prem per segona vegada el gallet. El casquet de bala surt expulsat i, de nou, m'impregna l'olor de pólvora quan em torna al cap la revolta de les germanes Trung. Gairebé dos mil anys després de la mort de les germanes, un guerriller hauria batejat la seva AK-47 amb el seu nom i disparava con-

/ CRISTINA CORTÉS

tra l'imperialisme del segle XX. Se'm posa la pell de gallina i m'esgarrija a la vegada pensar que l'arma podria haver posat fi a la vida de joves d'origen humil enviats a morir en una guerra que no els pertocava.

Commogut, torno a apuntar conscient que la subjecció a la tanca del camp és per prevenir follies humanes, però també per evitar el retrocés del tret. I premo per tercera vegada el gallet.

Probablement el seu guerriller també hauria caigut en combat i algú altre l'hauria reemplaçat. O potser no i, supervivent de la guerra, l'hauria cedit de nou a l'exèrcit del Vietnam, que l'hauria retirat amb honors de guerra al seu nou destí: el camp de tir de Cu Chi.

Quan disparo els dos darrers trets, la pólvora em resulta embriagadora i tan vital com l'oxigen. Amb la càmera de la Irene apuntant-me i la mirada fixa a la diana, reflexiono com, cinquanta anys després de la guerra, la *Trung Trac* viu la seva jubilació daurada disparant per a estrangers adinerats. Una jubilació daurada? Potser hauria preferit caure en mans d'alguna trama de tràfic d'armes i haver viatjat arreu. A l'Amèrica Llatina, en alguna guerrilla marxista, o al Pròxim Orient, en mans d'algun guerriller revolucionari. Al cap i a la fi, la seva essència estava en el conflicte i defensant a mort els ideals revolucionaris i internacionalistes amb què Mikhaïl Kalàixnikov la va idear en els inicis de la Guerra Freda.

Dubto que cap tret hagi fet blanc i segurament les bales s'han perdut entre els matolls del bosc que creix just al darrere. Crido el guarda i li pregunto, encuriós per la història de l'arma, si aquella AK-47 va ser utilitzada durant la guerra. Riu irònicament mentre em fa que no amb el cap. L'arma, lluny de ser una heroïna de guerra, és un atractiu turístic forjat per aquesta única finalitat; apàtica en mans dels turistes que visiten els escenaris bèl·lics i dels romàntics que disparen una arma d'ascendència revolucionària. Seixanta mil dongs per bala és el seu únic propòsit. Mentre la desen delicadament, excitat, torno a imaginar la seva història, el seu combat, la llegenda de les germanes Trung i m'acomio puny enlaire. ●

#GOTrentilitzable
X UN MÓN + SOSTENIBLE

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

Compra'l
personalitza'l!

Lloga'l
Got genèric de 30 i 50 cl

Renta'l
Servei ràpid i eficaç

Gestió integral
x grans esdeveniments!!

ressenyas

Perdó per a un piròman

Diana Mizrahi | @dianamizrahi_

Tremend i malferit, com el rostre d'Amador -el protagonista d'*O que arde*-, un castanyer enfronta la presència imponent de la natura a la màquina processadora, l'obra humana. "Si fan patir és perquè pateixen", diu contemplant els eucaliptus Benedicta, la mare del piròman que ha tornat a casa després de complir condemna. La natura és el que es crema i les flames, encara que pesi, també en formen part. Potser el foc és la natura ferida passant per damunt dels somnis, els projectes i l'avarícia de qui especula a costa seva.

En el seu tercer llargmetratge, Oliver Laxe filma els animals, els elements i els paisatges de la Galícia rural amb la mateixa atenció amb què copsa els personatges humans. Els vincles que s'estableixen entre tots ells constitueixen el fil de la pel·lícula. Una mirada panteista que, portada al dispositiu cinematogràfic, redimeix els conflictes, de vegades terribles, que broten cíclicament en aquestes relacions. Hi ha circumstàncies en les quals per apagar un foc cal encendre'n un altre; però és pos-

sible que això només ho puguin entendre els *drowning men* ('els homes que s'ofeguen') de la cançó de Leonard Cohen que emparenta aquesta cinta amb *Fata Morgana*, de Herzog, en un *travelling* bellíssim de Mauro Herce. Aquesta mateixa mirada restitueix la dignitat que correspon a cada un dels gestos quotidians d'Ancares.

La consciència de la importància del so també és una consciència dels silencis. Treballats amb cura i meticulositat, impliquen, de nou, personatges i espais. En aquest petit relat d'un exconvicte sense perdó, allò diví no té factura grandiloqüent i pren la forma de la llum del sol, que brota intermitent entre els arbres, el fum o les aspes d'un helicòpter.

Després de *Mimosas*, l'anterior pel·lícula de Laxe, i de l'acollida que ha rebut als festivals de Canes i de Sant Sebastià, és difícil confrontar-se a *O que arde* sense expectatives. Però, encara que cap al final de la història central quedi una emoció per expressar, la bellesa del secret i les formes d'aquest film no deceben, més aviat fascinen. ●

CINE
O que arde
Oliver Laxe, 2019
Piramide Distribution
85 minuts

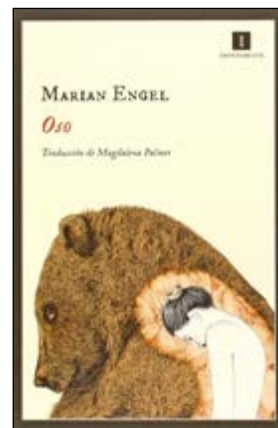

Sexe (i) animal

Núria Curcoll | @nuria_curcoll

La relació eròtica entre Lou i l'ós mig domesticat que viu a la finca de l'illa solitària que acull la protagonista d'aquesta història, és meravellosament explícita i inquietant alhora. Llegir la zoofília resulta incòmode, gairebé violent, però el relat encara va més enllà; obre la porta a tot allò bondadós i tendre, en una història en la qual la protagonista es retroba amb ella mateixa en un cos on els homes ja no tenen cabuda, i s'aprèn a prioritzar i respectar guiada per la mà (i la llengua) de l'ós manso i tanmateix salvatge.

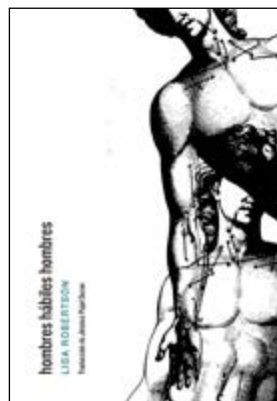
Marian Engel ens parla, a través de la sexualitat de Lou, de temes com ara la relació de pertinença amb el propi cos i la pròpia vida, l'autenticitat dels

LLIBRE
Oso
Marian Engel
Impedimenta, 2015
168 pàgines

vincles humans o el retorn a la natura. Sense por del que en dirien (i en dirien molt), tractant el seu ofici amb honestat, l'autora canadenca va escriure aquesta preciosa novel·la que, lluny de presentar-nos quelcom incomprensible, ens llança contra allò que considerem vàlid o no, sense poder evitar la patcada. ●

Una etnografia poètica

LLIBRE
Hombres hábiles hombres
Lisa Robertson
Traducció: Jèssica Pujol Duran
Cuadro de Tiza
2018

Emma Gomis | @emmajanegomis

Lisa Robertson és una poeta feminista i innovadora que incorpora pensaments i un llenguatge filosòfic, polític i radical en tota la seva obra. D'origen canadenc, ara viu a l'Estat francès, en una casa amb un til·ler enorme que li ofereix una ombra clapejada a principis de la tardor, i que antigament havia sigut l'escola del poble.

El poema de Robertson, *Hombres hábiles hombres*, fusiona diferents matisos del comportament dels homes formant una textura clara i també complicada que reflexiona

sobre com s'entenen (o no) els gèneres, les dinàmiques, les tristeses, les atraccions, les paraules intercanviades; com els cossos s'afecten els uns als altres.

Ens guia per una etnografia poètica que barreja sentiments -rancor, estimació, amargor- i contempla les funcions, i el poder, que tenen els homes en la societat. El 2018 va ser traduït per la poeta i traductora catalana Jèssica Pujol Duran i publicat per l'editorial Cuadro de Tiza. A través d'una beca de l'Estat xilè, el 2020 es publicarà el llibre complet, *The Men*, en castellà. Pareu atenció. ●

/ DANI BLANCO
(ARGIA)

“La vida m’ha endurit però els somnis continuen intactes”

Ttote Etxebeste,
poeta i militant
abertzale

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Ttote Etxebeste (Urruña, 1962) va quedar paraplègic a causa d’un tret disparat per la gendarmeria francesa durant la batuda que el 19 de febrer de 1988 va tenir lloc contra Iparretarrak al municipi bascofrancès de Bokale (Lapurdi). També hi eren Filipe Lascaray, Peio Agerre, Jean-Paul Hiribarren i Filipe Bidart, integrants d’una organització que va cessar l’activitat armada l’octubre de 2000, després de 27 anys lluitant per la unitat del poble basc. Arran d’aquell incident, Etxebeste va començar una nova vida en la qual la poesia ha esdevingut la seva principal eina de combat. “És una prosa que alça lentament les llavors de la rebel·lia i aixeca el vent de les emocions”, explica. Admirador de René Char, Federico García Lorca i Joseba Sarraionandia, ha publicat *En el silenci de les paraules*, una obra en la qual modula la seva irreverència i en la qual, a través de metàfores, condensa els anhels d’una comunitat que continua buscant el seu futur.

Què et va portar a formar part de l’organització armada Iparretarrak (‘Els del nord’)?

Des de la infància he conviscut amb la cultura i l’idioma d’aquesta terra. Recordo el meu avi fugint de la derrota dels republicans -ell, que només parlava eusquera, la llengua més antiga d’Europa- i la posterior arribada de les tropes del general Franco. Però també recordo els ideals que, per a la meua generació, van suposar el Maig del 68 francès, Che Guevara, la lluita dels tupamaros o la independència d’Algèria. Aquests fets, i l’educació política que vaig rebre per part d’una llibretera, van traçar el meu camí amb tan sols divuit anys.

El 1988 vas ser detingut a Bokale amb altres militants en una operació policial en la qual vas resultar greument ferit. Com va influir en la teua percepció de la vida?

La va trastocar del tot. Vaig adonar-me de com som de fràgils -aquella petitesa que es trenca amb un simple espetec- i de la importància de tenir fites al servei d’una humanitat més justa. Si no, no val la pena viure.

Els teus ideals s’han enfortit des de llavors?

Sens dubte, els tinc més clars que mai. M’aferro a la idea que cap poble estigui sotmès o que cap persona mori de fam o hagi de dormir al carrer. Encara que no pugui caminar, mantinc dempeus aquest compromís.

La poesia t’ha servit per canalitzar el patiment i la mort d’alguns companys?

Els esdeveniments no s’enfronten amb la poesia, sinó amb la convicció que el combat contra la injustícia és indispensable. I, respecte als meus amics morts, millor deixar-los en pau i guardar els seus sacrificis en la memòria.

Què és per tu la poesia, doncs?

Una arma subversiva a través de la qual expresso els meus anhels. Lluny de buscar-li un efecte tera-

pèutic, l’utilitzo per conscienciar sobre l’estat del món i el sentit de les nostres vides. Com la pintura o la música, no deixa indiferent a ningú, i una prova d’això és la quantitat de poetes que han posat paraules a les seves inquietuds.

L’amor i el paisatge hi apareixen de forma reiterada. Són les teves grans fonts d’inspiració?

Escriure sobre l’amor és el més commovedor que hi ha. Tots el busquem i, quan se’ns presenta, sovint en fugim corrents. I el mateix passa amb la natura, que, amb els seus colors i les seves còleres, ens fa somniar. Les dues coses són essencials per viure.

Destil·les una certa melangia com a reflex del que has viscut...

La melangia és inherent a cada persona, i encara que la vulguem reprimir per la seva crueltat, té un punt de dolçor.

En un poema recent gloses el militant irlandès Bobby Sands, mort a la presó després d’una llarga vaga de fam l’any 1981. Necessites que tothom sàpiga de qui parles?

A vegades al·ludeixo a un personatge per donar-li vida, i aquest és el cas. De la mateixa manera que, si en un poema parlo de l’embaràs d’una dona, aspiro que cada dona pugui fer-se’n seu.

La població d’Iparralde, com la de la resta del País Basc, està privada d’exercir els drets col·lectius. Canviarà algun dia?

La història d’un poble no s’ha de llegir per la durada dels seus integrants, va molt més enllà. El País Basc ha travessat segles i en travessarà més, perquè continua resistint i mantenint l’eusquera. Per tant, soc optimista.

Què n’ha quedat del Ttote que va lluitar durant la clandestinitat?

Estic en pau amb la meua consciència, i d’aquella etapa no queda res més que l’ideal de llibertat. La vida m’ha endurit però els somnis continuen intactes. ●